

Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Piyano Anasanat Dalı

**PYOTR İLYİÇ ÇAYKOVSKI'NİN
'MEVSİMLER' ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ**

Deniz Kün

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2014

PYOTR İLYİÇ ÇAYKOVSKI'NİN
'MEVSİMLER' ADLI ESERİNİN İNCELENMESİ

Deniz Kün

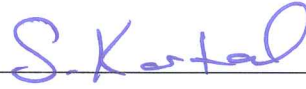
Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü
Piyano Anasanat Dalı

Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu

Ankara, 2014

KABUL VE ONAY

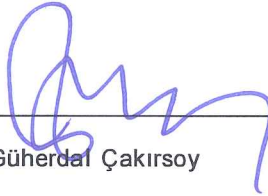
Deniz Kün tarafından hazırlanan "Pyotr İlyiç Çaykovski'nin 'Mevsimler' Adlı Eserinin İncelenmesi" başlıklı bu çalışma, 29.08.2014 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Sanat Eseri Raporu olarak kabul edilmiştir.

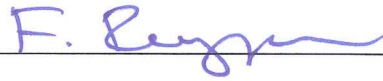
Prof. Semra Kartal (Başkan)

Prof. Binnur Ekber (Danışman)

Prof. Güherdal Çakırsoy

Prof. Reyhan Yücelen Başaran

Yrd. Doç. Oya Ünler Bayka

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Türev Berki

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

29.08.2014

Deniz Kün

Bu çalışmamı, hala yanımda olsaydı bana elinden gelen bütün yardım kapılarını sonuna kadar açacağına emin olduğum sevgili dedem Ekrem Kn'e adıyorum.

TEŞEKKÜR

Bu çalıőmamı hazırlarken bana yol gösteren değerli hocam ve danıőmanım Sn. Prof. Binnur Ekber' e, analiz yaparken fikirlerini aldığım kıymetli hocam Sn. Dr. Hatıra Ahmedli'ye ve çalıőmalarıma yardımcı olan çok sevgili ailem ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

ÖZET

KÜN, Deniz. *Pyotr İlyiç Çaykovski'nin 'Mevsimler' Adlı Eserinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Sanat Çalışması Raporu, Ankara, 2014.

19. yüzyılın ikinci yarısında Romantik Rus Müziği'nin en önemli temsilcilerden biri olan Pyotr İlyiç Çaykovski, senfonileri başta olmak üzere yazdığı baleleri ve konçertolarıyla yaşadığı dönemde ve sonrasında büyük başarı elde etmiştir.

Piyano'nun enstrümantal kapasitesinin en kapsamlı hale geldiği ve bu enstrümana eser yazmanın revaçta olduğu dönemde, Çaykovski piyano için 3 tane konçerto besteler. Bunlardan özellikle ilki günümüzde hala pek çok orkestranın sezonluk programları içerisinde mutlaka yer alan, değişmez eserler arasındadır.

Konçertolarının yanı sıra Çaykovski'nin solo piyano için yazdığı eserler de vardır. Op. 23, 1. Piyano Konçertosu'nun başarısının gölgesinde kalmış bu eserlerin arasında, bestecinin bir müzik dergisi için her ay bir parça yazması ile yıl sonunda 12 bölümlük bir set halinde gelen Op.37bis 'Mevsimler' en bilinenlerindendir. Eser aynı zamanda program müziğinin de önemli temsilcilerindendir.

Bu çalışmada, bestecinin hayatı, eserleri ve içinde bulunduğu kültürel ortam değerlendirilerek, yılın 12 ayından oluşan bu eserin karakteristik özellikleri incelenerek formu analiz edilmiştir.

Anahtar Sözcükler

Çaykovski, Mevsimler, Program Müziği

ABSTRACT

KÜN, Deniz. *The Examination of the piece 'The Seasons' by Peter Ilyich Tchaikovsky*, Master's Degree Artwork Report, Ankara, 2014.

Being a distinctive representative of Romantic Russian Music in the second half of the 19th century, Peter Ilyich Tchaikovsky, has gained significance as a composer with his symphonies, concertos and ballets during his lifetime and afterwards.

The first (Op. 23) being the most famous, perpetuating in seasonal programmes of orchestras to date, Tchaikovsky composed three concertos for piano at the time when the instrument's capacity became sophisticated and piano compositions were sought after.

There also existed Tchaikovsky's pieces for solo piano, among which lies the renown op.37bis 'The Seasons', a set of twelve sections, a special assignment that was given to the composer to write for a monthly music periodical. This work of Tchaikovsky, is also an important stand for programme music.

In this research, having been scanned the composer's biography, his works and the socio-cultural ambiance of the period, the characteristics of the op.37bis 'The Seasons', have been introduced and the form of it has been analysed.

Key Words

Tchaikovsky, The Seasons, Programme Music

TERİMLER DİZİNİ

Periyod:Karakterleri arasında uygunluk bulunan cümlelerin birbirlerini tamamlamasından meydana gelen kısımdır. (Koray, 1957, S.21)

Rondo: Bir temanın en az üç kere başka temalar arasında gelmesinden oluşan formdur. (Tyulin, 1974, S.198)

Sade İki Bölmeli Lied(Şarkı) Formu: İki periyoddan oluşan formdur. (Sposobin, 1980, S. 104.)

Sade Üç Bölmeli Lied(Şarkı) Formu: İlk bölümü periyod formunda, orta bölümü gelişme karakterli, son bölümü de birinci bölmenin tekrarı olan simetrik formdur. (Tyulin, 1974, S. 121)

Gelişmiş Üç Bölmeli Lied(Şarkı) Formu: Herhangi bir bölümü Sade İki veya Sade Üç bölmeli olan lied formudur. (Sposobin, 1980, S.140)

Trio: Zıt tonalitede gelen kimi zaman besteci tarafından adlandırılan kimi zaman da adlandırılmayan Sade İki veya Sade Üç Bölmeli formda ya da periyod formunda olan orta bölmenin adıdır. (Sposobin, 1980, S. 145.)

Epizod: Yunancadan gelen bir kelimedir. İlave, ekleme anlamına gelir. Gelişmiş üç bölmelinin orta bölümünde kullanılır, yeni malzeme üzerine kuruludur ve karakter bakımından zıtlık oluşturur . (Müzik Ansiklopedik Sözlüğü,1990) A bölmesinden sonra gelen ve A ile zıtlık oluşturan, tema malzemesi ve formu serbest bölmedir. (Sposobin, 1980, S.148)

Coda: İtalyanca aslı kuyruk demek olan müzik parçalarının sonuna eklenen bir bitiş bölümüdür. (Koray, 1957, S. 31)

Variş köprüsü: Gelişmiş Üç Bölmeli formun triosuna benzeyen epizod veya yan temaları hazırlayan kısımdır. Bu hazırlayış ifade ve tonalite ile ilgilidir. Kendisinden önceki cümle veya periyodun motiflerini işleyebileceği gibi, bağımsız motifli de olabilir. Asıl hedefi, iki tema arasındaki ifade kontrastından doğan açıklığı gidermektir. Variş köprüsü, hiçbir zaman kendisini takip eden epizod veya yan temanın motiflerini işlemez. (Koray, 1957, S.51)

Dönüş Köprüsü: Yan temaya eklenerek esas temanın dönüşünü hazırlayan bölümdür. Esas temanın herhangi bir motifinden oluşmuş olabileceği gibi, işleyici figürasyonlardan da meydana gelebilir ve her zaman ana tonun dominantına doğru ilerler. (Koray, 1957, S.51)

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Ocak: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması	28
Şekil 1.2. Ocak: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	28
Şekil 1.3. Ocak: ' <u>B</u> ' bölümünün 1. karakteri.....	29
Şekil 1.4. Ocak: ' <u>B</u> ' bölümünün 2. karakteri.....	29
Şekil 1.5. Ocak: Coda.....	30
Şekil 2.1. Şubat: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	32
Şekil 2.2. Şubat: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	33
Şekil 2.3. Şubat: Varış Köprüsü:.....	33
Şekil 2.4. Şubat: Dönüş Köprüsü:.....	33
Şekil 2.5. Şubat: ' <u>B</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	34
Şekil 2.6. Şubat: ' <u>B</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	34
Şekil 2.7. Şubat: ' <u>C</u> ' bölümünün teması.....	35
Şekil 2.8. Şubat: Coda.....	35
Şekil 3.1. Mart: ' <u>a</u> ' teması.....	37
Şekil 3.2. Mart: ' <u>b</u> ' teması.....	38
Şekil 4.1. Nisan: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	40
Şekil 4.2. Nisan: ' <u>B</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	41
Şekil 4.3. Nisan: ' <u>B</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	41
Şekil 5.1. Mayıs: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	43
Şekil 5.2. Mayıs: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	43

Şekil 5.3. Mayıs: ' <u>B</u> ' bölümünün teması.....	44
Şekil 6.1. Haziran: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	46
Şekil 6.2. Haziran: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	47
Şekil 6.3. Haziran: ' <u>B</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	47
Şekil 6.4. Haziran: ' <u>B</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	47
Şekil 7.1. Temmuz: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	49
Şekil 7.2. Temmuz: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	50
Şekil 7.3. Temmuz: ' <u>B</u> ' bölümünün teması.....	50
Şekil 8.1. Ağustos: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' cümlesi.....	52
Şekil 8.2. Ağustos: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	53
Şekil 8.3. Ağustos: ' <u>B</u> ' bölümünün teması.....	53
Şekil 9.1. Eylül: ' <u>A</u> ' bölümünün teması.....	55
Şekil 9.2. Eylül: ' <u>B</u> ' bölümünün teması.....	55
Şekil 10.1. Ekim: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	57
Şekil 10.2. Ekim: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	57
Şekil 10.3. Ekim: ' <u>B</u> ' bölümünün açılış cümlesi.....	58
Şekil 11.1 Kasım: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	60
Şekil 11.2. Kasım: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	60
Şekil 11.3. Kasım: ' <u>B</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' cümlesi.....	61
Şekil 11.4. Kasım: İkinci ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' teması.....	62
Şekil 12.1 Aralık: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>a</u> ' cümlesi.....	64
Şekil 12.2 Aralık: ' <u>A</u> ' bölümünün ' <u>b</u> ' teması.....	64

Şekil 12.3. Aralık: ' <u>B</u> ' bölmesinin ' <u>a</u> ' teması.....	65
Şekil 12.4 Aralık: ' <u>B</u> ' bölmesinin ' <u>b</u> ' teması.....	65
Şekil 12.5. Aralık: Coda.....	66

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Pyotr İlyiç Çaykovski'nin Solo Piyano Eserleri.....15

Tablo 2: Pyotr İlyiç Çaykovski'nin Piyano ve Orkestra için Eserleri.....21

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
BİLDİRİM.....	ii
ADAMA.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TERİMLER DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xii
İÇİNDEKİLER.....	xiii
1.BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. GİRİŞ.....	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	2
1.3. YÖNTEM	2
2. BÖLÜM :PYOTR İLYİÇ ÇAYKOVSKI'NİN HAYATI VE PİYANO ESERLERİ	
2.1. PYOTR İLYİÇ ÇAYKOVSKI'NİN HAYATI.....	3
2.2. PİYANO ESERLERİ.....	15
2.2.1. Solo Piyano Eserleri.....	15
2.2.2. Piyano ve Orkestra Eserleri.....	21

3. BÖLÜM: PROGRAM MÜZİĞİ.....	22
4. BÖLÜM: Op. 37bis 'MEVSİMLER' ADLI ESERİN İNCELENMESİ.....	24
4.1. OCAK: ŞÖMİNE BAŞINDA.....	27
4.2. ŞUBAT: MASLENİTSA (KARNAVAL).....	31
4.3. MART: TARLAKUŞUNUN ŞARKISI.....	36
4.4. NİSAN: KARDELEN ÇİÇEĞİ.....	38
4.5. MAYIS: BEYAZ GECELER.....	42
4.6. HAZİRAN: BARKAROL.....	45
4.7. TEMMUZ: ORAKÇI ŞARKISI.....	48
4.8. AĞUSTOS: HASAT.....	51
4.9. EYLÜL: AV.....	54
4.10. EKİM: SONBAHAR ŞARKISI.....	56
4.11. KASIM: ATLI ARABA.....	59
4.12. ARALIK: NOEL.....	62
SONUÇ.....	67
KAYNAKÇA.....	68
ÖZGEÇMİŞ.....	70

1. BÖLÜM: GİRİŞ

1.1 GİRİŞ

Günümüzde dünya edebiyatının en temel taşları arasında kabul edilen Puşkin, Dostoyevski ve Tolstoy gibi büyük edebiyatçıların çıkış yaptığı 19. yüzyılda, Rus müziği de yükselişe geçmek durumundaydı. Yüzyılın ortalarına doğru, aynı edebiyatta olduğu gibi milli öğelere yoğunlaşılana bir müzik anlayışı M. Glinka ile oluşmaya başlar. Glinka'yı Rus Beşleri olarak bilinen M. Balakirev, M. Mussorgsky, N. Rimski-Korsakov, A. Borodin ve C. Cui adlarında beş amatör müzisyenden oluşan bir grup takip eder ve Rus müziğinin tamamen milli bir boyut kazanmasını sağlar.

Rusya'daki müziğin başarısının ülke sınırlarından çıkıp evrensel bir hale gelmesini sağlayan ilk Rus besteci şüphesiz ki Pyotr İlyiç Çaykovski'dir. Müziği milli öğeler barındırmakta, Rusya'ya ve halk şarkılarına olan sevgisinin müziğine yansıdığı her fırsatta görülmektedir. Ancak bunu çağının gerektirdiği son derece batılı yöntemler ile yaparak zamanındaki ve kendinden sonraki diğer önemli bestecilerden ayrı bir ekol oluşturmuştur. Koyu, sert ve etkili melodileri klasik formlar ve Rus ruhu ile kullanmıştır.

Eserleri ilk seslendirilişinde büyük takdir almasa da çok kısa süre içerisinde sevimliyi başarmıştır. Her yazdığı eser müzik otoriteleri tarafından bir öncekinden daha başarılı bulunan bestecinin özellikle 1. Piyano Konçertosu, son üç senfonisi, baleleri ve keman konçertosu dünyanın her yerinde sezonluk programların vazgeçilmezleri haline gelerek Çaykovski'nin başarısını kalıcılaştırmıştır.

Rusya da, yetiştirdiği bu büyük besteci ile yaşamında ve öldükten sonra gurur duymuştur. Dünyadaki sayılı müzik akademileri arasında yer alan başkent Moskova'daki konservatuvara, bestecinin 100. doğum yılı sebebiyle 'Çaykovski Konservatuvarı' adı verilmiştir. Bu konservatuvar binasında dört yılda bir gerçekleşen ve dünyanın en prestijli piyano yarışmalarından biri olan yarışmanın adı da yine Çaykovski'dir. (Dossin, 2009, S.3)

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI:

Araştırmanın amacı, Pyotr İlyiç Çaykovski'nin Op. 37bis 'Mevsimler' adlı eserinin her bölümünü formu, konusu, hikayesi ve Rus kültüründeki yeri açısından teker teker inceleyerek, müziğinin yorumcular ve öğrenciler tarafından daha iyi tanınıp çalınmasını sağlamaktır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ:

Araştırmanın önemi, klasik piyano repertuarı eserleri arasında gölgede kalmış Çaykovski'nin Op.37bis 'Mevsimler' eserinin, ilgi çekici yönleri ile ortaya koyularak daha çok çalınmasına teşvik eden ve eseri çalışmak isteyen yorumcu veya öğrenciler için başvurabilecekleri bir referans kaynağı olmasıdır.

1.4. YÖNTEM:

1.4.1.Araştırmanın Modeli: Araştırma kaynak tarama ve analiz yöntemlerinden oluşup, betimsel bir çalışma olma özelliğine sahiptir.

1.4.2.Verilerin Toplanması: Veriler, kaynakçada belirtilen mevcut yazılı kaynaklar incelenerek, eserin analizi yapılarak ve konu ile ilgili kişilerden bilgi alınarak toplanmıştır.

1.4.3.Evren: Bu araştırmanın evrenini Pyotr İlyiç Çaykovski'nin solo piyano eserleri oluşturmaktadır.

1.4.4.Örneklem: Bu araştırmanın örneklemini Çaykovski'nin Op.37bis 'Mevsimler' eseri oluşturmaktadır.

1.4.5.Sınırlılıklar: Eserin yalnızca ayrıntılı karakter ve form analizi yapılmıştır. Teknik ve armonik açılardan detaya girilmemiştir.

2. BÖLÜM

PYOTR İLYİÇ ÇAYKOVSKİ'NİN

HAYATI VE PİYANO ESERLERİ

2.1. PYOTR İLYİÇ ÇAYKOVSKİ'NİN HAYATI:

Çaykovski'nin hayatı ile ilgili yazılmış çok sayıda kitap ve makale vardır. Mevcut kaynak sayısının çokluğu, çeşitli alanlardaki araştırmacıları bu kitap ve makaleleri yazmaya teşvik etmiştir. Bu kaynakları başta Nadejda von Meck ile olmak üzere çok sayıdaki yazışmaları, kardeşi Modest'in ağabeyinin ölümünün ardından yazdığı biyografisi, bestecinin kendi günlükleri, dadısı Fürbach'ın ve konservatuvarda tanışıp ölene kadar yakın kalan arkadaşı Laroche'un yazdığı notlar oluşturur.

Bestecinin babası olan İlya Petroviç Çaykovski, 1774'e kadar askeri doktorluk yaptıktan sonra Urallar'da resmi görevlerde bulunarak 1818'de ölen Pyotr Fyodoroviç'in ve Anastasya Stepanovna Posokova'nın en küçük oğullarıdır. İlya Petroviç Çaykovski, 1817 yılında madencilik okulundan ikincilikle mezun olduktan 10 yıl sonra evlenir. İlk eşinin 1831'de vefat etmesinden 2 yıl sonra bestecinin de annesi olan Aleksandra Andreyevna Assier ile ikinci evliliğini yapar. Aleksandra Andreyevna Assier'in babası Hendrich Mikayloviç Assier 1795'te Prusya'dan Rusya'ya göç ederek Rus vatandaşlığına geçen bir porselen üreticisidir. İlya ve Aleksandra 1 Ekim 1833'te evlenirler ve üç sene sonra ilk çocukları Ekaterina dünyaya gelir ancak 1 yaşındayken vefat eder. İlya Petroviç Çaykovski devlet madenlerinde müfettişlik yapmaktadır. Aldığı bir terfi ile bestecinin doğum yeri olan 10.000 nüfuslu Kamsko-Votkinsk'e taşınırlar. Ağabeyi Nikolay'ın doğumundan iki sene sonra Pyotr İlyiç Çaykovski, 7 Mayıs 1840'da dünyaya gelir. Kendisinden bir sene sonra doğan kız kardeşi Aleksandra, 1843'de doğan Ippolit ve son olarak 1850 yılında dünyaya gelen ikiz kardeşleri Modest ve Anatol ile beraber ailesi tamamlanmış olur. Kız kardeşi ve ikiz kardeşleri ile aralarında hayatı boyunca özel bir bağ olacaktır.

Fransız bakıcı Fanny Durbach'ın, çok duygusal, kırılgan, telaşlı ve hassas bir yapıya sahip olan çocuk Çaykovski'nin karakterine ve kişisel gelişimine olan katkısı çok olumlu yöndedir. Çaykovski, yaşının gerektirdiği seviyenin üzerinde davranan bir çocuktur. 6 yaşında Almanca ve Fransızca okuyup, 7 yaşında Fransızca şiir yazar. Kendi toprakları olan Rusya'ya sevgisi çok büyüktür. Rusya haritasını öperek, Avrupa haritasının ise Fransa dışında kalan kısmını karalar. Çok yeteneklidir ancak bu yeteneği müzik alanında ortaya çıkmamıştır. Bunun sebebi ailede irsi bir müzik geleneğinin olmamasıdır. Hatta tam tersine, ailesinin müzikle normalin de altında bir ilişkisi vardır, bu yüzden oğullarının ortalamanın çok üzerinde olan müzikal yeteneğinin farkına varamazlar. Aslında müziğe çok duyarlıdır ve hassas bir kulağı vardır. 7 yaşında Maria Palçikova'dan ilk piyano dersini aldığı anda, duyduğu müziği kafasından çıkaramaz ve bu durum zihninde onu uykularını kaçırarak düzeyde rahatsız eden bir seviyeye ulaşır. Ancak bakıcısı ve ailesi, onun piyano başında geçirdiği vakti edebiyata ayırması için yönlendirmeye çalışır ve ilk müzik deneyimleri birkaç piyano dersinden ileri gidemez.

Dadısı 1848'de ailenin yanından ayrılır. Aile, baba İlya Çaykovski'nin işi dolayısıyla 1849'da maden şehri olan Alapayevsk'e gider. Dadısının yanlarından ayrılmasına çok içten üzülen Pyotr zor bir dönem geçirir. Annesinin sözünü dinlememeye ve çalışmamaya başlar. Burada çok uzun kalmayan aile 1850'de St. Petersburg'a taşınır. İkiz kardeşlerinin doğumu ile beraber yeni dadıları Anastasya Petrovna Petrova gelir. Bestecinin günümüze ulaşan ilk müzik yapıtı 1854'te yazılan Anastasya Valsi ikinci dadısına ithaf edilmiştir. Çaykovski, St. Petersburg'da Pyotr Filipov ile müzik çalışmalarına devam eder. Oğullarını tamamen müziğe yönlendirmek ailesinin aklının ucundan geçmediğinden, 10 yaşında İmparatorluk Hukuk Okulu'na yazdırırlar. Giriş yaşı 12 olduğu için iki yıl hazırlık sınıflarına devam ettikten sonra okula başlar. İmparatorluk Hukuk Okulu'nda Çaykovski, Lomakin'in yönettiği koroya katıldıktan sonra Kündinger'den piyano dersleri alır. Müzik çok büyük bir hazzıdır, ancak müzikle ilgisi hala doğaçlama beste yapmakla sınırlıdır.

Haziran 1854'te annesini kaybeder. Annesinin ölümünden sonra babası çocuklarının birkaçını yatılı okula gönderir. Babası maddi açıdan zor bir dönem geçirir, eldeki neredeyse her şeyi kötü yatırımlar sonucu kaybetmiştir. Çaykovski, 1859 yılında okuldan mezun olduktan 5 gün sonra, Adalet Bakanlığı'na girerek 1. sınıf memur olarak göreve başlar. Çalışmaları çok takdir görür ve çok sık terfi eder. Mezun olduktan sonraki sosyal hayatı Fransız balesi, tiyatrosu ve İtalyan operası izlemek üzerine kuruludur. 1860'ta ablası Aleksandra, Lev Davidov'la evlenip Kamenka'ya taşınır ve ikiz kardeşleri Modest ve Anatol'un bakımı Pyotr'a kalır. 1861'de ilk yurtdışı seyahatine babasının tercümanı olarak gider. Hayatı boyunca para kontrolü konusunda sıkıntısı olan Çaykovski, bu gezisinde ne kadar çok para harcadığını kız kardeşine biraz pişmanlık dolu biraz da kabullenmiş bir ifade ile yazdığı bir mektupla anlatır.

1861'de yeni açılan Rus Müzik Cemiyeti'nde Nikolay Zarembo ile teori derslerine başlar. Müzikle yakınlaştıkça acaba hukuk ile yanlış bir meslek mi seçtiği konusunda endişe edinir. Hocasının yeni açılan St. Petersburg Konservatuvarı'nda hocalık yapmaya başlamasının üzerine Çaykovski de müzik çalışmalarına burada devam eder. Müziği meslek edinme isteği günden güne artan besteci 1863'te işini bırakarak, tutkusu uğruna daha az gelirli bir hayatı göze alır.

Okulun en başarılı hocaları Zarembo ve Anton Rubinstein'dır. Anton Rubinstein, öğrencisindeki özel yeteneğin farkına vararak, onun eğitiminde daha özenli davranır. Çaykovski, onlarla önce armoni, kontrpuan ve kilise modları sonra da kompozisyon ve enstrümantasyon çalışır. 21 yaşında profesyonel eğitime başlayan biri için çok iyi bir performans gösterir. Büyük hayranlık duyduğu hocası Rubinstein ile aynı zamanda şeflik de çalışır. Bir takım sosyal fobilerinden dolayı şeflik yapmak ona çok zor gelir. Daha orkestranın önünde durduğu ilk an dehşete kapılır ve bu durum hayatı boyunca, kendi eserlerini yönetmek için misafir olarak çağırıldığında bile değişmez. Şeflik konusunda başarılı olmasa da konservatuvarın en iyi öğrencilerindedir. Bu sıralar geçimini

Rubinstein'ın ona yönlendirdiği özel öğrencilere ders vererek sağlar ancak geliri çok düşüktür.

1865'te St. Petersburg Konservatuvarı'ndaki eğitimini ikincilik ödülü ile tamamlar. 1866'nın başlarında Anton Rubinstein, Moskova'daki konservatuvarın müdürü ve hocası kardeşi Nikolay Rubinstein'a aradığı armoni öğretmenliği pozisyonu için Çaykovski'yi teklif eder. Konservatuvarda hocalık, kazancı yüksek olmasa da çok gurur verici bir iş olduğu için Çaykovski teklifi kabul ederek Moskova'ya taşınır. Moskova'nın canlı sanat hayatı, bestecinin müzik kariyerinin gelişmesinde avantaj sağlayacak önemli kişiler ile tanışmasına sebep olur. Bunlardan biri konservatuvarda hoca olan ve Moskova'nın en önemli müzik eleştirmenlerinden Kaşkin, diğeri de hayatı boyunca Çaykovski'nin eserlerini basacak olan genç yayıncı Jürgenson'dur.

Besteci Moskova'ya taşınınca Nikolay Rubinstein ile yaşamaya başlar. Nikolay Rubinstein, Moskova'nın müzik çevresinde son derece etkili ve tanınmış biridir. Dolayısı ile Rubinstein ile arkadaşlığı besteciye mesleki açıdan birçok avantaj sağlamıştır. Rubinstein, Çaykovski'nin eserlerini(ilk eserleri dahil) şefliğini kendi yaptığı Rus Müzik Cemiyeti'nin konserlerinde seslendirir. Kendini geliştirmek ve ispatlamak konusunda çok kararlı olan besteci çok uzun saatler boyunca çalışır. Gelirine ek olarak tercümanlık ve uyarılama işleri de yapar. Çok çalışması psikolojisinde ve sinir sisteminde bazı düzensizliklere aynı zamanda uyku bozukluğuna yol açar. Sağlık durumu hayatı boyunca çok sallantıda olan ve çok çabuk yorulan besteci yazdığı mektuplarda bu durumu çok çalışmasına bağlar. Bu sıralarda ilk büyük eserlerini yazmaya başlamıştır.

1868'de St. Petersburg'a yaptığı bir gezide Rus müziğinin popüler isimlerinden olan Rus Beşleri'yle tanışır. Yazdığı Sol majör senfonisini onlara çalar. Müzikte milli öğelere değer veren Rus Beşleri, Çaykovski'nin bu eserini beğenir. Çaykovski'nin bu gezisi sonrasında yazdığı ikinci senfonisinde, Rus Beşleri'nin müzikal anlayışından etkilendiği, kullandığı Rus halk ezgilerinden anlaşılabilir. Ancak müzik tarihinde, Çaykovski ve Rus Beşleri, müzikal stilleri açısından aynı dönemdeki iki farklı ekolü temsil ederler.

1872 yılında 'Russky Viedomosty' gazetesinde müzik yazarlığı yapmaya başlar ve bu görevini 4 yıl boyunca devam ettirir. Çalışma yoğunluğundan şikayetçi olan besteci, günlük hayatının stresine bir de bu işi ekleyerek 1875 kışında depresyon ve yine bir sinir sistemi bozukluğu yaşar. 1876'da tedavi için gittiği Fransa'daki Vichy'nin ardından gazetedeği görevi üzerine Bayreuth Festivali'ni izlemeye Almanya'ya geçer. Sonbahar gelince Rusya'ya döndükten sonra kardeşinin Kamenka'daki evine yaptığı uzun bir gezi sağlığına iyi gelir. Ekimin sonunda 'Vakula the Smith' operasının prömiyeri için St. Petersburg'a seyahat eder.

Bu yıllar üretkenliği açısından çok verimlidir, sürekli olarak beste yapar. 1875'e gelindiğinde Romeo ve Juliet, 2. ve 3. Senfoniler, 'Fatum' senfonik şiiri, 3 operası, Sib minör 1. Piyano Konçertosu gibi büyük eserleri çoktan bestelenmiştir. 1. Piyano Konçertosu'nu eserin dünya prömiyerini 25 Ekim 1875'te Boston'da yapan Hans von Bülov'a adar. Boston'ın baş eleştirmeni John S. Dwight eseri alışılmışın dışında bularak, konçerto için 'son derece zor, garip, vahşi, tam anlamıyla Rus' ifadelerini kullanır. (Schoenberg, 1997, S.369) Eserin prömiyeri ile bestecinin adı hızla duyulmaya başlar.

1877'de özel hayatında iki büyük gelişme olur. Bunlardan ilki, konservatuvar öğrencisi olan Antonina Ivanovna Miliukova ile evlenmesidir. Yazdığı mektuplarda 'aşık bile olmadığım bir kadın' dediği eşiyile işler kısa süre içerisinde kötü gitmeye başlar ve evlilikleri sadece 9 hafta sürer. Bu zor dönemde kardeşi Modest, ağabeyi ile ilgilenecek onu tedavi için St. Petersburg'a götürür.

Hayatındaki gelişmelerinden diğeri ise Nadejda Filaretovna von Meck adında başka bir kadınla ilgilidir. Nadejda von Meck, çok zengin ve müzik aşığı 11 çocuk annesi bir kadındır. Çaykovski'nin müziğinden çok güçlü bir biçimde etkilenmiştir. Bir gün, kendisinden 10 yaş kadar küçük olan Çaykovski'ye bir mektup yazarak kendisi için birkaç piyano uyarlamasını yapmasını ister. İşin sonunda Çaykovski'ye cömert ödemeler yapar. Bu durum ikilinin daha sık mektuplaşmasına ve zamanla aralarında çok yakın bir arkadaşlığın oluşmasına sebep olur. 13 yıl boyunca süren arkadaşlıkları boyunca hiç yüz yüze

görüşmezler. Bu süre içinde von Meck, Çaykovski'ye bütün vaktini beste yapmaya ayırabilmesi, ek işleri yaparak yorulmaması için yıllık bir ödenek tahsis eder. Hayatının her evresinde, gittiği her yerde, yaptığı her işte bestecinin koruyuculuğunu üstlenir. Besteci 4. senfonisini, von Meck'in kişisel isteği üzerine 'En iyi arkadaşıma' notu ile koruyucusuna ithaf eder.

Felaket evliliğinden sonra bozulan sağlığının düzelmesi için bir süre dinlenmeye ihtiyacı vardır. Bir süre İsviçre'deki Cenevre gölü yakınlarındaki Clarens'ta kaldıktan sonra İtalya'ya hareket ederek 1878'e kadar orada kalır. Yazın von Meck'in Kiev'e yakın Brailov malikanesinde kendisi başka şehirdeyken bir süre kalarak kır hayatının tadını çıkarır. Burada çocuk albümünü ve Klindworth'e ithaf ettiği Piyano Sonatı'nı yazar. Rubinstein'a verdiği sözü yerine getirerek eylülde okula geri döner. Ancak işinin ne kadar stresli, yorucu olduğunu bir kez daha görür. Maddi problemlerini von Meck'in ödenekleri sayesinde yok seviyesine indiren besteci işinden istifa eder. Sağlık ve psikolojik problemlerine rağmen büyük iki eseri olan 4. senfonisinin ve 'Yevgeny Onegin' operasının bestelenmesi bu tarihlere denk gelir.

St. Petersburg'a yaptığı kısa bir gezide 'Vakula the Smith' adlı operasının ikinci kez başarısızlığını görünce onu çok etkileyen Floransa'ya gider.

Daha sonra Jeanne d'Arc üzerine yazmayı planladığı operası 'Orleans Bakiresi' üzerinde çalışmak için Clarens'e geri döner. Bu sefer librettoyu da kendi yazmaya karar verir ki bu onu, müziği yazmaktan daha çok endişelendirir. Bundan bir süre sonra tekrar Moskova'ya 'Yevgeny Onegin' operasının, konservatuvar öğrencileri tarafından sahnelenecek prömiyeri için çağrılır. Düzelmiş bir ruh haliyle 4 yaz ayını kardeşi Aleksandra'nın Kamenka'daki, von Meck'in Brailov ve Simaky'deki evlerinde geçirir. Kasım'da Rusya'dan ayrılarak Berlin, Paris ve Roma'ya seyahat ederek Mart 1880'e kadar Roma'da kalır. İş bıraktıktan sonraki hayatında Rusya'da ve yurtdışında çok sık seyahat eder. Bir yandan da ülkesinden her ayrıldığında varlığını hissettiği bir özlem duygusu barındırır.

1880'de 40 yaşında, besteci olarak popülaritesi çok yükselmiştir. N. Rubinstein sayesinde bütün eserleri en iyi yorumcular tarafından Moskova Müzik Cemiyeti'nde sürekli seslendirilir. Bu yıla kadar Avrupa'daki ünü henüz Rusya'daki kadar yaygın değildir. Operaları bütün başkentlerde sahnelenir ancak müziği hala alışılma evresindedir. Viyana'daki ünlü eleştirmen Hanslick Çaykovski'nin müziği hakkında pek olumlu yazmaz. Paris'te ve Köln'de verdiği konserler beklediği kadar başarılı geçmez. Aynı anda da İngiltere ve Amerika'da çok sevilmektedir. Ancak 1880'de Avrupa'da verdiği konserler ile dinleyiciye kendini daha çok sevdirmeyi başarır.

1881'de Nikolay Rubinstein'ın hayatını kaybetmesinden derinden etkilenen besteci bir süre beste yapmaz. Bu sürede her zamanki şevki ile çalışmamasının bir diğer nedeni ise kardeşi Aleksandra Davidov'un rahatsızlığıdır. Hocasının ölümüyle açık kalan pozisyonları doldurmaya en büyük aday olarak görülen Çaykovski, kararsız bir dönem geçirdikten sonra ileriki yıllarda Rus Müzik Cemiyeti yöneticiliğini kabul eder ancak konservatuvardaki müdürlük görevini istemez. Konservatuvara müdür olarak öğrencisi Taneyev'i uygun görür. Zaman zaman okula giderek sınavları dinlese de öğretmenliğe geri dönmez. Aralıkta Roma'dayken yazdığı Piyanolu Trio'sunu "Büyük bir Sanatçının Anısına" ismi ile Nikolay Rubinstein'a ithaf eder.

1882-3 yıllarında yazdığı büyük eseri, Pushkin'in 'Poltava' şiirinden esinlenerek librettosunu Victor Burenin'in yazdığı 'Mazeppa' operası ile tekrar bestelemeye döner. Bu eserin sahnelenme sürecinde şef çok büyük gayret gösterir ve eserin Moskova ve St. Petersburg'da da eş zamanlı sahnelenmesine karar verilir ki bu durum pek alışıldık değildir. Eserin başarılı olması için gösterilen çabalara rağmen, 15 Şubat 1884'teki Moskova'daki konser beklenen ilgiyi görmez. Paris'e giderek 19 Şubat'taki St. Petersburg'daki ilk seslendirilişinden de kaçmış olur. Bu sırada sonbahar sezonu boyunca 'Yevgeny Onegin' operası St. Petersburg'da Napravnik'in yönetiminde sahne alır ve eser halk tarafından oldukça benimsenerek Çaykovski'nin Rusya'daki başarısını güçlendirir.

Popülaritesi arttıkça sosyal problemleri de azalır. Önceleri iletişim konusunda kendini rahatsız hisseden Çaykovski'nin başarıları sayesinde artan özgüveni

sayesinde sosyal çevrelerde daha sık yer aldığı, çevresinin genişlediği görülür. Bu rahatlığı onun için hep çekinerek yaptığı bir iş olan şeflik performanslarına da yansır.

Kız kardeşinin çocuklarını kendi çocukları kadar sever, onlarla ilgilenir hatta Vladimir Davidov'u 1886'da yazdığı bir vasiyetle varisi ilan eder. Diğer yeğeni Tanya Davidova'nın yaşadığı sağlık ve psikolojik problemleri çözmek için 1883'te Paris'e tedaviye götürür. Son olarak Vera (Davidov) Korsakov'un 1888'deki ölümü onu derinden yaralar.

Hep doğayla iç içe yaşama hayali içerisinde olan Çaykovski, 1885'te Moskova 90 km mesafede olan Maydanovo'da bir kır evine taşınır. 30 yaşından ölene kadar tamamen Rusya'da geçirdiği tek yıl 1885'tir. Kardeşine yazdığı bir mektupta şöyle söyler:

"Buradaki hayatımdan gayet memnun, keyifli ve sakınım. Çok fazla İngilizce okuyorum ve alışmaya başlıyorum ki bu hoşuma gidiyor. İstedğim zaman ve istediğim kadar süren yürüyüşlere çıkıyorum, uyuyorum ve yemek yiyorum, kısacası yaşadığımı hissediyorum."
(Blom, 1955, S.332)

Bu sıralar aynı zamanda ismini 'Küçük Ayakkabılar' olarak değiştireceği, 1887 yılındaki prömiyerinden sonra büyük başarıya ulaşacak olan 'Vakula the Smith' operasını gözden geçirir. Aynı zamanda yeni operası 'Büyücü Kadın'ın çalışmalarına da başlar. Haziran'da Byron'ın 'Manfred'i üzerine senfonik bir eser bestelemeye başlar. Çaykovski eser üzerinde çok durur ve Aralık 1885'te yazmayı bitirir.

Yaklaşık 6 ay Maydonovo'daki kır evinde yaşadktan sonra aynı bölgede daha küçük bir eve taşınır. Hayatının rutininin sade olması hoşuna gider. Gün içerisinde kitap okur, uyarlama yapar, eser yazar, bestelerinin üzerinde düşündüğü uzun yürüyüşler yapar, ara sıra ziyaretine gelen yakın arkadaşları Kaşkin ve Laroche ile vakit geçirir.

Beste yaparken şu yöntemi izler: Önce kafasındaki fikirleri not eder, ertesi sabah piyano başına oturup notlarına bakarak çalışır, her şeyi çok detaylı

biçimde piyano için yazar, enstrümantasyon için notlar alır. Eserin çok büyük bir kısmı skeçlerde bitmiş olur, iş orkestrasyona geldiğinde ilk örnekleri değiştirmeden sadece temize kopyalaması yeterli olur. Önceleri yazdığı eserleri bitirir bitirmez çevresindekilere gösterip, fikir alan Çaykovski, zamanla son aşamasına kadar kendine saklamayı tercih eder. Kendisinden sonra ilk gören kişi hep, ondan gelecek her şeyi sorgusuz sualsiz basacak olan yayıncısı Jürgenson olur. (Blom,1955, S.332)

Nisan 1886'da, en küçük kardeşi Ippolite'yi ve Tiflis'deki arkadaşı ve yorumcu olan Ippolitov Ivanov'u ziyaret etmek için Kafkasya'ya gider. Onun için organize edilmiş, tamamen kendi eserlerinden oluşan konsere gittiğinde coşku ile karşılanır ve konser sonrasında yapılan bir resepsiyon ile aldığı ilk ödül olan gümüş çelenk Çaykovski'ye takdim edilir. Kafkasya'dan Paris'e uğrayarak evine döner. Sonbaharda St. Petersburg'a gittiğinde, her yıl Rusya'nın en değerli müzik eleştirmenlerinden biri olan Stasov'un layık gördüğü sezonun en yenilikçi veya iyi müzisyenlerine verilen 500 ruble değerindeki bir ödüle daha layık görülür. Şeflik performanslarının başarılı olması üzerine 1887 yılında uzun sürecek olan Rusya, Amerika ve Avrupa'yı kapsayan bir turneye çıkar.

1888 yılında Leipzig, Berlin, Prag, Hamburg, Paris ve Londra'yı kapsayan bir turneye çıkar. Berlin'deki başarısı, geziye ayırdığı efor ve zamanla kıyaslandığında onun için pek tatmin edici olmaz, Leipzig'i daha samimi bulur. Prag ve Paris'te çok iyi karşılanır. Ancak ününün en yaygın ve yerinin sağlam olduğu yer her zaman Londra'dır.

1888 Nisanında Rusya'ya geri dönerek Klin yakınlarındaki Frolovskoye'de güzel doğa manzarası olan tenha bir eve taşınır.

1889'un sonunda 2. yurtdışı turnesine başlar. İlk konserini 13 Şubat'ta Köln'de verdikten sonra Dresden, Berlin, Leipzig, Cenevre ve Hamburg'a gider. Hamburg'da Brahms ile aynı otelde kalır ve Brahms'ın, Çaykovski'nin 5. senfonisinin provalarını izleyebilmek için gidişini ertelediğini duyunca gururlanır. Daha sonra bir öğle yemeğinde Brahms fikirlerini şöyle ifade eder:

"Çok içten ve saf. Finali dışında çok beğendim." (Blom,1955, S.333)

Hamburg'dan sonra Londra'ya geçmeden önce birkaç hafta Paris'te bulunur.

Nisan 1889'da Londra Filarmoni konserlerinde İlk Orkestra Süviti'ni ve de 1. Piyano Konçertosu'nu yönetir. Londra'dan Rusya'ya dönüp, Frolovskoye'deki evine geçerek ilk iş olarak 'Uyuyan Güzel' bale müziğini tamamlar.

1890 yılında Rus Müzik Cemiyeti'ndeki görevinden istifa ederek kasımda gerçekleşecek olan Anton Rubinstein'ın St. Petersburg'daki jübilesi için çalışmalarına başlar. Bu konserde hem kendi yazmadığı eseri yönetecek olmanın hem de yazacağı koro ve piyano eserinin kusursuz olmasını istemesi kendisinde bir gerginlik yaratır.

1890 yılında Floransa'dayken çalışmalarına başladığı, yabancı dinleyici tarafından en çok beğenilecek operası olan, librettosunu yazar kardeşi Modest'in Puşkin'in romanından esinlenerek yazdığı 'Maça Kızı'nın ilk seslendirilişi St. Petersburg'da gerçekleşir.

1886'da Nadejda von Meck'in maddi durumunun sıkıntıya girmeye başlaması ikili arasındaki yazışmaların yavaşlamasına sebep olur. Çaykovski, onu zorlayacak bir durumda ödeneğini çekinmeden kısılabileceğini birçok kez ima etmiş olsa da von Meck, bu harcamasını kısmayı en acil durum planı olarak tutmayı tercih eder. Ancak 1890 yılında von Meck, ona aylığını yollamaya devam edemeyeceğine dair bir mektup yazarak görüşmelerine son verir. Hassas ve kolay etkilenen bir psikolojiye sahip olan Çaykovski, arkadaşının sırf maddi sıkıntılarından dolayı onunla bir daha görüşmek istememesi üzerine ruhsal çöküntüye girer.

Ocak 1891'de 'Hamlet' uvertürünü yazarken yaşadığı yaratı zorlukları ve şeflik yapmasını güç hale getiren sağ elindeki rahatsızlık nedeniyle Mainz, Budapeşte ve Frankfurt'taki konserlerini iptal ederek Frolovskoye' ye çekilir. Ancak Amerika'dan gelen, Herz'in oyunundan 'Kral Renè'nin Kızı' adlı operayı ve E. T. A. Hoffmann'ın 'Fındıkkıran'ından bir baleyi yazmayı çoktan kabul etmiştir.

Paris'te başarı kazanan bir konser sonrasında okuduğu bir dergide hayatındaki en önemli insanlardan biri olan Aleksandra Davidov'un 9 Nisan'da öldüğünü

öğrenir. Çok üzülmesine rağmen birkaç gün sonra yola çıkacağı Amerika seyahatini ertelemek için çok geçirir.

18 Nisan 1891'de Havre'dan yolculuğuna başlayarak 27'sinde New York'a ulaşır. Amerika'da dördü New York' da Carnegie Music Hall'ın açılış haftası kapsamında, biri Philedelphia ve diğeri de Baltimore'da olmak üzere kendi eserlerinden oluşan altı konseri yönetir. Bu konserlerden yüklü bir gelir elde eder. O yükseklikte yaşamının nasıl mümkün olduğunu anlamasa da gökdelenlere hayran kalır. Niagara Şelalerini ve Washington'u ziyaret eder. Seyirci ve basının büyük beğenisini topladıktan sonra Mayıs sonunda Rusya'ya döner.

Frolovskoye'deki evini bırakarak Maydanovo'ya geri dönen Çaykovski, burada 'Fındıkkıran' balesini ve 'Kral Renè'nin Kızı'(Yolante) operasını tamamlar. Nadejda von Meck'ten gelen ödeneğin kesilmesinden sonra daha çok uğraşmak zorunda kaldığı konser organizasyonları, yayıncılarla diyalogları ve bütün diğer işler onu tekrar yormaya başlar. Kazancı kötü değildir ancak kontrolsüz harcama alışkanlığı yüzünden çok rahatlayamaz. Ekim sonunda 'Maça Kızı' ve 'Voyevod' senfonik baladının ilk temsillerinde bulunmak üzere Moskova'ya gider.

29 Aralık'ta Çaykovski Moskova'yı terk ederek Kiev, Varşova ve Almanya'yı kapsayan bir turneye çıkar. Varşova'dan Berlin'e oradan da Mahler tarafından yönetilecek olan 'Yevgeny Onegin'in ilk temsilinin yapılacağı Hamburg'a gider. Geçirdiği ağır depresyon hali yüzünden Hollanda'daki konserlerini iptal ederek küçük bir Paris gezisinden sonra Maydanovo'ya döner.

19 Mart 1892'de St. Petersburg'a Romeo ve Juliet'i ve Fındıkkıran Süviti'nin ilk performansını yönetmeye gider. Fındıkkıran çok büyük beğeni toplar altı bölümden beşi bis olarak tekrarlatılır.

Bu sıralarda son evi olacak olan yeni bir eve taşınır. Klin kasabasının eteklerinde tarla ve ağaçlarla çevrili olan bu ev basit ve bestecinin mütevazı zevkine göre düzenlenmiştir. Ölümünden sonra hizmetçisi Aleksis Safronov tarafından satın alındıktan sonra 1897'de kardeşi Modest Çaykovski ve yeğeni

Vladimir Davidov burayı tekrar satın alır. Şuan bir Çaykovski Müzesi olan evde besteciden kalan bütün özel eşyalar muhafaza edilmiştir.

1892 yazında Viyana Sergisi'nde bir konser yönetmeye davet edilir ve bu daveti Viyanalıların hiç de arkadaş canlısı olmayan tutumlarını değiştirebilmek için iyi bir araç olarak görür. Viyana'dan sonra Salzburg ve Prag'da 'Maça Kızı'nın ilk seslendirilişlerini gerçekleştirir. Bu sırada Fransız Akademisi'nin eş üyeliği ve Cambridge Üniversitesi'nde fahri doktora unvanına ödüllere layık görülür.

1893 yılı Ocak Ayı başlarında Çaykovski, Brüksel ve Paris'i ziyaret eder. Her yeni gezisinde daha büyük ilgi ile karşılanmaya başlar. Geri döndüğünde heyecanla 6. Senfonisi'nin çalışmalarına başlar.

Londra Filarmoni Cemiyeti'nin bu sezon verdiği iki konserde, Cambridge Onur Derecesi alan yabancı besteciler, kendi eserlerini yönetmek için davet edilirler. Bunlardan ilkinde, 4. senfonisi ile temsil edilen Çaykovski, parlak bir başarı elde eder. Üniversite müzik cemiyeti jübilesi onuruna düzenlenen Cambridge'deki kutlamalardaki bir başka konserde ise 'Francesca da Rimini' senfonik şiiri seslendirilir. Festival'de eserleri seslendirilen diğer besteciler: Boito, Saint Saëns, Max Bruch, ve Grieg'dir. Konserden sonra Paris'e geçen Çaykovski, ona özgü ruh haliyle eski arkadaşı Konradi'ye şu sözleri yazar:

"Şimdi her şey geride kaldı, İngiltere ziyaretime dönüp baktığımda, kendime ettiğim eziyet ve endişenin gerilimine rağmen bana her yerde gösterilen olağanüstü gönülden ilgiyi hatırlıyorum." (Blom, 1955, S.337)

22 Ekim 1893'te 6. Senfonisinin seslendirilmesi için St. Petersburg'a giden Çaykovski, orkestranın bu esere karşı kendisi kadar heyecanlı olmadığını görünce biraz hayal kırıklığına uğrar. 28 Ekim' deki ilk konserinde, eser umduğu başarıyı elde etmez ancak kısa süre içinde Napravnik yönetiminde bir çok şehirde tekrarlanan performanslar heyecan uyandırarak birçok şehirde tekrarlanır. Yayıncısı Jürgenson'a gönderdiği eserine bir isim ekleyerek onu, yeğeni Vladimir Davidov'a ithaf ettiğini açıklar. Çaykovski'nin son senfonisi için seçtiği isim 'Patetik'(acıkl)tir.

Senfonisinin üzerine kardeşi Modest ve yeğeni Vladimir ile St. Petersburg'da kalır. 1 Ekim günü sindirim bozukluğu ve uykusuzluktan şikayet ederek uyanır ve canı bir şey yemek istemediği için bol miktarda kaynamamış su içer. Kolera mikrobunun kolay kapıldığı o günlerde, bu tedbirsizliği Çaykovski'yi hasta eder.

Büyük bir hızla zayıf düşen Çaykovski, bunun ölüm olduğuna inandığını sıklıkla belirtir ve tedaviyi istemediğini açıklar. Eski hizmetçisi Çaykovski'yi görmeye geldiğinde onu tanımayacak durumdadır. 6 Kasım 1893 sabahı saat 3'te, bölge doktoru, hizmetçisi, yeğenleri ve erkek kardeşleri Nikolay ve Modest'in gözetimindeyken hayatını kaybeder.

Kaynaklar: (Blom,1955) (Shoenberg, 1997) (Wiley, 2009) (Troyat, 2008)

2.2. PİYANO ESERLERİ

2.2.1. Solo Piyano Eserleri:

Tablo 1. Pyotr İlyiç Çaykovski'nin Solo Piyano Eserleri:

-	'Vals'	1854	A.P. Petrova'ya adanmıştır.
-	'Nehir kenarında, köprünün yanında' teması üzerine parça	1862	H. A.Laroche'a adanmıştır.
-	Allegro	1863-64	
-	Tema ve Varyasyonlar, La minör	1863-64	
Op.80	Sonat, Do# minör	1865	

Op. 1	'Scherzo à la russe' ve Impromptu, Mib majör	1867	N.G.Rubinstein'a adanmıştır.
Op.2	'Souvenir de Hapsal', 3 Parça I. Ruines d'un château II. Scherzo III. Chant sans paroles	1868	V.V.Davidova'ya adanmıştır.
-	'Voyevod' Operası'ndan derleme	1868	
Op.4	'Vals- Kapris' Re majör	1868	A.K.Door'a adanmıştır.
Op.5	'Romans' Fa minör	1868	D. Artôt'ya adanmıştır.
Op.7	'Vals- Scherzo' La majör	1870	A.I.Davidova'ya adanmıştır.
Op.8	'Capriccio' Solb majör	1870	K.Klindworth'e adanmıştır.
Op.9	Üç Parça I. Rêverie II. Polka de Salon III. Mazurka de Salon	1870	N.A.Muromtseva'ya adanmıştır. A.Y.Zograf'a adanmıştır. A.I.Dubuque'e adanmıştır.
Op.10	'Nocturne' & 'Humoresque'	1871	V.S.Şilovski'ye adanmıştır.
Op.19	6 Parça I. Rêverie du soir II. Scherzo humoristique III. Feuille d'album V. Nocturne V. Capriccioso	1873	N.D.Kontratev'e adanmıştır. V.V.Timanova'ya adanmıştır. A.K.Avramova'ya adanmıştır. M.V.Terminskaya'ya adanmıştır. E.L.Langer'e adanmıştır.

	VI. Thème original et variations		H.A.Laroche'a adanmıştır.
Op.21	Bir tema üzerine 6 Parça I. Prelüd II. Füg III. Impromptu IV. Cenaze Marşı V. Mazurka VI. Scherzo	1873	A.G.Rubinstein'a adanmıştır.
Op.37 bis	'Mevsimler' I. Ocak: Şömine Başında II. Şubat: Karnaval III. Mart: Tarla Kuşunun Şarkısı IV. Nisan: Kardelen Çiçeği V. Mayıs: Beyaz Geceler VI. Haziran: Barkarol VII. Temmuz: Orakçı Şarkısı VIII. Ağustos: Hasat IX. Eylül: Av X. Ekim: Sonbahar Şarkısı XI. Kasım: Atlı Araba XII. Aralık: Noel	1875- 76	
Op.40	Orta Zorlukta 12 Parça I. Étude II. Chanson triste III. Marche Funèbre IV. Mazurka V. Mazurka VI. Chant sans paroles	1876- 78	M.I.Çaykovski'ye adanmıştır.
-	'Opriçnik' Operası'ndan bir motif üzerine Cenaze Marşı		2 piyano için

Op.37	Sonat, Sol majör	1878	K.Klindworth'e adanmıştır.
-	'Rus Gönüllü Donanması' Marşı	1878	
Op.39	Çocuk Albümü, 24 Kolay Parça I. Sabah Duası II. Kış Sabahı III. Tahta At Oyunu IV. Anne V. Tahta Askerlerin Marşı VI. Hasta Bebek VII. Bebeğin Cenazesi VIII. Vals IX. Yeni Bebek X. Mazurka XI. Rus Şarkısı XII. Köylü Mızıkça Çalıyor XIII. Kamarinskaya XIV. Polka XV. İtalyan Havası XVI. Eski Fransız Havası XVII. Alman Havası XVIII. Napoliten Havası XIX. Hemşirenin Hikayesi XX. Baba- Yaga XXI. Tatlı Hayal XXII. Tarla Kuşunun Şarkısı XXIII. Laternacı Şarkı Söylüyor XXIV. Kilisede	1878	
Op.51	6 Parça I. Valse de salon	1882	M.S.Kondrateva'ya adanmıştır.

	<p>II. Polka peu dansante</p> <p>III. Minuet scherzoso</p> <p>IV. Nata Valse</p> <p>V. Romance</p> <p>VI. Valse Sentimentale</p>		<p>A.L.Davidova'ya adanmıştır.</p> <p>A.P.Merkling'e adanmıştır.</p> <p>N.A.Plesska'ya adanmıştır.</p> <p>V.L.Rimskaya-Korsakov'a adanmıştır.</p> <p>E.I.Zhenton'a adanmıştır.</p>
-	'Impromptu- Capriccio'	1884	S.I.Jürgenson'a adanmıştır.
Op.59	'Dumka'	1886	A.F.Marmontel'e adanmıştır.
-	'Valse Scherzo' No.2	1889	
-	'Impromptu' Lab majör	1889	A.Rubinstein'a adanmıştır.
-	Askeri Marş	1893	98. Yurevski Piyade Alayı'na adanmıştır.
-	<p>18 Parça</p> <p>I. Impromptu</p> <p>II. Beşik Şarkısı</p> <p>III. Şefkatli Serzenişler</p> <p>IV.Karakteristik Dans</p> <p>V. Tereddüt</p> <p>VI. Dans Mazurkası</p>	1893	<p>V.I.Maslova'ya adanmıştır.</p> <p>P.Moskaleva'ya adanmıştır.</p> <p>A.A.Herke'ye adanmıştır.</p> <p>A.I.Galli'ye adanmıştır.</p> <p>V.I.Sofonov'a adanmıştır.</p> <p>E.P.Jürgenson'a adanmıştır.</p>

	<p>VII. Konser Polonezi</p> <p>VIII. Diyalog</p> <p>IX. Un poco di Schumann</p> <p>X. Scherzo-Fantasia</p> <p>XI. Valse-Bagatelle</p> <p>XII. L'Espiègle</p> <p>XIII. Rus Tınısı</p> <p>XIV. Elegie</p> <p>XV. Un poco di Chopin</p> <p>XVI. 5/8'lik Vals</p> <p>XVII. Uzak Geçmiş</p> <p>XVIII. Trepak Dansına Davet</p>		<p>P.A.Pabst'a adanmıştır.</p> <p>E.I.Laroche'a adanmıştır.</p> <p>A.I.Maslova'ya adanmıştır.</p> <p>A.I.Siloti'ye adanmıştır.</p> <p>N.D.Kondrateva'ya adanmıştır.</p> <p>A.P.Jürgenson'a adanmıştır.</p> <p>A.I.Bryullova'ya adanmıştır.</p> <p>V.Sklifasovski'ye adanmıştır.</p> <p>S.M.Remezov'a adanmıştır.</p> <p>N.K.Lenz'e adanmıştır.</p> <p>N.S.Zverev'e adanmıştır.</p> <p>V.L.Sapelnikov'a adanmıştır.</p>
-	'Momento Lirico'	1893	

2.2.2. Piyano ve Orkestra Eserleri:

Tablo 2. Pyotr İlyiç Çaykovski'nin Piyano ve Orkestra için Eserleri:

Op.23	1. Piyano Konçertosu, Sib minör	1874-75	H.von Bülow'a adanmıştır.
Op.44	2. Piyano Konçertosu, Sol majör	1879-80	N.G.Rubinstein'a adanmıştır
Op.75	3. Piyano Konçertosu, Mib majör	1893	L.Diémer'e adanmıştır.
Op.79	Andante ve Final	1893	

3. BÖLÜM

PROGRAM MÜZİĞİ

Program müziği, müziğin, kendisine betimsel bir özellik kazandırılmış halidir. Besteci, eserine verdiği isim, başlık, metin, şiir veya program notuyla, müziksel bir resim çizmeyi hedefler. Bu resim çoğunlukla manzara, mekan, ruh hali, karakter veya bir hikayeyi anlatır. Anlatılan nesnenin ne olduğunun önemi yoktur, müziğin bir şeyi temsil etmesi gerekir. İsmi, dinleyiciye betimsel öğeleri açıklayıp, dinlerken müziği hayal gücüyle birleştirmeye yönlendiren konser programlarından alır. Terim, bir çok otorite tarafından yalnızca enstrumantal müzik için kullanılır, çünkü söz devreye girdiğinde müziğin zaten betimleyici, konulu bir hal aldığı savunulur. Senfonik eserler için kullanılan bir başka terim daha vardır: Senfonik şiir. Senfonik şiir, tek bölümlü anlatımsal özelliği bulunan senfonik eserlere denir. 'Senfonik şiir' ismini ilk kez kullanan besteci F. Liszt'tir. Liszt, dinleyicinin şiirsel açıdan yanlış bir fikre kapılmaması, bestecinin düşünce ve amacını doğru anlaması açısından konser programına eseri tanıtıcı bilgiler ekler. Böylelikle 'program müziği' terimi Liszt tarafından kullanılarak literatüre geçer. Terimin kullanılmasının, Romantik Dönem'e denk gelmesi, müziğin, edebiyat ve resimle daha yakın olması olarak kabul edilebilir. Müzikle betimlenen obje, çok zaman sanatın edebiyat, resim gibi başka kollarından konu alır. Program müziği ifadesine zıt olarak kullanılan, belirli bir öğeyi betimlemek, ifade etmek amacıyla yazılmamış müziği anlatmak için kullanılan terim ise absolut(mutlak) müziktir.

Program müziğinin gelişimini tarihsel olarak incelerken görülür ki; terim Liszt ile birlikte kullanıma geçmiş olmuştur da müzik var oldukça, program müziği onun bir parçası olmuştur. Rönesans döneminde özellikle klavsen için yazılmış bir çok örneğine rastlamak mümkündür. Bu eserler, konularını mevsimsel özellikler, savaş ve hatta sağlık gibi pek çok farklı öğelerden almıştır. Barok ve Klasik dönemler, müzik tarihinde program müziğinin en az yazılmış olduğu yıllardır. Ancak yine de büyük örneklerine rastlamak mümkündür. Barok Dönem bestecisi olan Antonio Vivaldi'nin 'Four Seasons'(Dört Mevsim) eseri,

günümüzde herkesin aklına program müziği deyince belki ilk gelendir. Bu eser her biri farklı bir mevsimi betimleyen üçer bölümlü dört keman konçertosundan oluşan bir seridir. Günümüzün konser programlarının vazgeçilmezlerinden biridir. Klasik dönemde 100'ün üzerinde senfoni yazmış olan J. Haydn senfonilerinin çoğuna isim vermiştir. Bunların en bilinenlerine örnek olarak Veda, Sürpriz, Sabah, Öğle, Akşam senfonileri verilebilir. L. van Beethoven'ın 6. Senfonisi olan 'Pastoral' ve piyano sonatı olan Op.81a 'Les Adieux' de programlı müzik örneklerindedir. Beethoven, 'Les Adieux' Sonatını, yakın arkadaşı ve patronu olan Archduke Rudolph'un Viyana'dan gitmek zorunda kalması üzerine ona veda olarak yazmıştır. Romantik Dönem'e gelindiğinde bu türün örnekleri çoğalır. En popüler temsilcilerinden biri H. Berlioz'un 'Fantastik Senfoni' eseridir. Berlioz, müzikte belirli bir karakteri ya da nesneyi betimlemek için bir motif yazar, ve o karakter her belirışinde aynı motif bazen direk bazen de varyasyonlu bir şekilde duyulur. Bu motife 'Ideé Fixe'(Sabit Fikir) denir. 'Ideé Fixe' programlı müzikte çok önemli bir yer kaplar. Daha sonra Wagner de müziğinde aynı özellikleri taşıyan unsurlar kullanır ve bunun adı 'Leitmotif'tir. Program müziğine örnek olan diğer büyük eserler de C. Saint Saëns'ın 'Hayvanlar Karnavalı', C.M. von Weber'in 'Konzertstück'ü, Liszt'in ve R. Strauss'un senfonik şiirleri, R. Schumann'ın 'Karnaval'ı ve daha niceleridir. Empresyonist döneme gelindiğinde 'su' öğesinin müzikte çok ilgi uyandırması ile beraber, dönemin en büyük bestecileri C. Debussy ve M. Ravel eserlerinde su unsurları kullanırlar. C. Debussy'nin 'La Mer' (Deniz) eseri deniz hakkında yazılmış en büyük eser kabul edilir. Debussy piyano için yazdığı prelüdlere her birinin sonuna isim ekler. Bu isimler de doğrudan prelüdlere karakteri ile ilgilidir. Aynı şekilde M. Ravel'in solo piyano repertuarında önemli bir yere sahip olan 'Jeux d'eau' (Su Oyunları) eseri de program müziğine örnektir. Sayısız örnekleri olan program müziği 20. yüzyılda da gelişme göstermiştir ve günümüzde neredeyse her tarz müzikte kullanılmaktadır.

*Bu bölümde kaynakçada belirtilmiş olan web kaynaklardan yararlanılmıştır.

4. BÖLÜM

OP. 37bis 'MEVSİMLER' ADLI ESERİN İNCELENMESİ

Mevsimler, aylar teması farklı dönemlerdeki pek çok besteciye ilham kaynağı olmuştur. Vivaldi'nin keman ve orkestra için 1723'te yazdığı Four Seasons'(Dört Mevsim) eseri ve Haydn'ın 1799-1801 yılları arasında yazdığı 'The Seasons' (Mevsimler) Oratoryosu başlıcalarıdır. Piyano eserleri olarak da Charles-Valentin Alkan'ın Op.74 Le Mois'i, Fanny Hensel'in 'Das Jahr'ı ve Judith Zaimont'un 'Calendar Collection' ve 'A Calendar Set'i örnek verebiliriz. (Dossin, 2009, S.4)

Çaykovski'nin en popüler piyano eseri şüphesiz ki Op.23 1. Piyano Konçertosu'dur. Yazdığı iki piyano sonatı da büyük çaplı ciddi eserler olmasına rağmen standart piyano repertuarına girmeyi başaramamıştır. Diğer solo piyano eserleri hep set halinde yazdığı küçük formlu parçalardır. Her biri altı parçadan oluşan Op. 19, 21, 51, 12 parçadan oluşan op.40, 18 parçadan oluşan op.72 ve en tanınıp çalınanı 24 parçadan oluşan Op. 39 'Albüm for the Young' (Gençlik Albümü) bestecinin piyano eserlerinin başlıcalarıdır.

'Mevsimler' (op.37bis) dizinin ortaya çıkması, doğrudan Çaykovski'nin ve St. Petersburg'daki müzik yayıncıları Bernard ailesi ve kendilerine ait 1842 yılında kurulan 'Nuvelist' dergisiyle ilgilidir. Bernard ailesinin en büyüğü Matvey İvanoviç Bernard (1794-1871), nota yayınlama şirketinin ve 'Nuvelist' dergisinin kurucusu, aynı zamanda bir piyanist ve bestecidir. İşi devam ettiren oğlu Nikolay Matveevich (1844-1905) de tanınmış bir müzisyendir. Kurucunun kardeşi Alexander İvanoviç (1816-1901) de yine ünlü bir piyanist, besteci ve aynı zamanda derginin editörüdür.

Besteci 1873 yılından itibaren 'Nuvelist' dergisi için çalışmaya başlar. 19. yüzyılda Rusya'daki popüler dil Fransızcadır. Bütün soylular Fransızca konuşur. Hatta Tolstoy'un 'Savaş ve Barış' romanınının 50 sayfası tamamen Fransızcadır. O nedenle derginin ismi Fransızca bir kelime olan 'Le Nouvelliste'(Yenilikçi) den

alınmış ve Rusça okunduğu gibi yazılmıştır. Bu dergi, okurlarına hem yeni yazılan Rus ve yabancı bestecilerin eserlerini tanıtır, hem de dünyadaki müzik etkinliklerinden bahseder. Derginin editörü Nikolay Matveyevich Bernard, 1875'in kasım ayında Çaykovski'ye şuan kayıp olan bir mektup yollayarak her ay okurlara tanıtılacak olan bir parçadan oluşmak üzere senelik bir set yazmasını talep eder. Yapacağı işten kazanacağı miktarı tatminkar bulan Çaykovski teklifi kabul eder ve hemen çalışmalara başlar. Her bir parçayı planlandığı gibi gönderir. Parçaların adları ve başlarına konulan şiirler dergi editörü tarafından önerilmiştir ve Rus edebiyat ve şiirinde uzman olan editör kendi seçtiği şiirlerden alıntılarını her parçanın başına eklemiştir. Şiirlerin sonradan, besteci dışında biri tarafından eklenildiğine dikkat etmek yorumcu için önemlidir çünkü şiirlerle müziği bağdaştırmak doğru değildir. Ancak eserin, Çaykovski hayattayken basılan bütün baskılarında bu şiirlerin olduğu düşünülünce, bu bestecinin fazla karşı çıktığı bir durum olmasa gerektir.

1875 yılının son sayısında editör, takipçilere ertesi sene gerçekleşecek olan bu faaliyeti duyurur. Çaykovski, eser hakkında çalışmaya 1875 yılının kasım ayında Moskova'da başlar. Eseri yazmaya başladığında 1. Piyano Konçertosunu yeni tamamlamıştır. 13 Aralık'ta editörüne yazdığı bir mektupta 2 parçanın hazır olduğunu bildirir. Editör ortaya çıkan işten bir hayli memnundur. Ocak ayından itibaren yayınlanmaya başlayan dizi sadece eylül ayında okur ile buluşmamıştır. Eylül ayında, besteci tarafından piyano için düzenlenmiş, Rusya'nın da katıldığı Balkanlar'daki savaş sırasında geçen olaylara bir tepki olarak 'Nuvellist'in sürekli yazarlarından V.I. Glavaç tarafından yazılan 'Sırp Bando Şarkısı' (Rado ide Srbim u Voinike) ilk parça olarak yerleştirilmiştir. Bu sayıda 12 sayıyı da toplayan takipçilerine setin tamamının hediye edilecek olması ilan edilmiştir. Aralık 1876 sayısında 12 tanesini birlikte basan Bernard, setin tamamına 'Mevsimler' adını vermiştir ve eserin ismi ilk defa bu şekilde ortaya çıkarak daha sonraki bütün baskılarda da bu haliyle kullanılmıştır. Her bölümün bir ay olması üzerine 12 bölümlü olan eserin adının 'Mevsimler' yerine 'Aylar' veya 'Yıl' olması beklenir ve isimdeki bu tutarsızlık editörün sorumluluğundadır. (Vajdman)

Normalde Çaykovski'nin bütün eserlerini numaralandıran kişi editörü Jürgenson iken, bu eseri derginin editörü Bernard numaralandırır. Çaykovski'nin opus numarası 37 olan piyano sonatının varlığına rağmen, Bernard esere op.37 yazar. Dergideki baskılarında çoktan 37 olarak basılan esere Çaykovski'nin kendi editörü Jürgenson daha sonra 37bis opus numarasını verir ve 1885 yılında telif hakkını kendi üzerine alır. 1885'te eseri dergide yayınlanan haliyle basmaya başlar. Daha geç edisyonlarda ayların isimlerini ve başlıklarını Fransızca olarak da ekler. Ancak aylardan bazılarının isimleri Rus kültür ve geleneklerini yansıttığı için tercümede anlamını yitirmesinden dolayı bazı küçük değişiklikler yapılmak durumunda kalınır. Mesela 'Maslenitsa' 'Karnaval'a dönüşür.

Jürgenson Çaykovski'nin bütün piyano eserlerini yedi cilt halinde yayınlamayı planlar. 1890 yılında bunlardan üçüncü cildini 'Mevsimler'in oluşturduğu dört cildi basılır. Yayınlamadan önce Çaykovski bu dört cildi gözden geçirerek bir takım düzeltme ve eklemeler yapar.

Çok sayıda başarılı orkestra müziği yazmış bir besteci olarak Çaykovski'nin piyano eserlerinde, orkestra eserlerini bestelerken yazdığı piyano partilerinin esintilerine rastlamak mümkündür, bu nedenle 'Mevsimler'in çok fazla başarılı orkestra uyarlamaları mevcuttur. Bu versiyonların bazılarının sahipleri Alexander Gauk, David Matthews, Vaclav Trojan ve Peter Breiner'dir. (Breiner'in versiyonu keman ve orkestra içindir.) (Dossin, 2009, S.4)

Eserin her bölümü farklı bir konsepttedir. Rusya'nın iklimi, mevsimsel özellikleri, kültürel alışkanlıkları , doğasının yansıması, günlük yaşantısı, köy hayatı en yalın, saf, abartıdan ve teknik gösterişten uzak bir halde besteci tarafından yansıtılmıştır. Doğada vakit geçirmekten her zaman zevk alan besteci için bu eser, onun doğaya olan tutkusunu, hayranlığını en içten ve doğal bir biçimde ifade ettiği bir araç da olmuştur.

Bu 12 parça bir set olarak veya gruplar halinde seslendirilebilir. Eser ortalama 45 dakika kadar sürmektedir. Editör ve piyanist Alexander Dossin:

"Benim fikrime göre her mevsimden bir ay seçilerek yaklaşık 15 dakikalık bir grup resitalde çalınabilir. Tek başına çalınan parçalar ise

bis olarak çok idealdir. Örneğin Ekim, 1. Piyano Konçertosu'nun bis olarak çalınabilir." (Dossin,4)

Mevsimler Çaykovski'nin solo piyano eserleri arasında önemli bir yere sahip olup, sıkça seslendirilenler arasındadır ve seyirci tarafından da beğenilmektedir. Teknik olarak o kadar zor olmasa da, eserden bir grubun çalınması Uluslararası Çaykovski Piyano yarışmasında ve Moskova'daki Çaykovski Konservatuvarı müfredatının 3. senesinde zorunlu olacak değerdedir.

Eserin orijinal el yazısı şuan State Central Glinka Museum of Musical Culture müzesinde sergilenmektedir. Sadece nisan ayına ait bölümü kayıptır.

Kaynaklar: (Vajdman) (Dossin, 2009) (Landrum, 1998)

(Korabelnikova ve Vajdman, 1998)

4.1.OCAK: ŞÖMİNE BAŞINDA

Huzurlu mutluluğun köşesinde

Karanlık hükmediyor.

Şöminenin ateşi yavaşça söndükçe

Işık kayboluyor.

Aleksandr Puşkin

Editör Nikolay Bernard eseri sipariş ederken ocak ayı için 'Kalpten Gelen' başlığını Çaykovski'ye önerir. Çaykovski bunun üzerine ilk bölümü bütün derin ve kişisel duygularını katarak son derece samimi ve sıcak bir havada yazar. Ona bu kalpten gelen sıcak hissi yaratan şey, uzun kış akşamlarında bir Rus ailesinin şömine başında toplanma geleneğidir. Çaykovski Rusya'daki soğuk bir kış gecesinde dinleyiciyi şömine başında oturmaya davet eder. Bölümün Rusça adı 'Kamelyok'un Yanında'dır. Kamelyok , soylu ailelerin evlerinde şömineye veya köy evlerinde taş ocağa(Rus ocağı) verilen isimdir. Köy evlerinde şömine

başında şarkılar söylenirken, kadınlar aynı zamanda dantel örer, iplik eğirir ve kumaş dokurlar. Soylu ailelerin evlerinde şöinenin yanında müzik dinlenir, yüksek sesle kitap okunur, muhabbet edilir. İlk bölüm, insan sesinin tonunu anımsatan etkileyici bir tema üzerine kurulmuştur. Çok derin, düşünceliyken yavaşça söylenen kısa cümlelere benzetilebilir.

Bölümün başlığı: 'Moderato semplice, ma espresso'(Orta hızda, sade ama ifadeli)

Formu gelişmiş üç bölmeli lied formudur. Bölümün form şeması şöyledir:

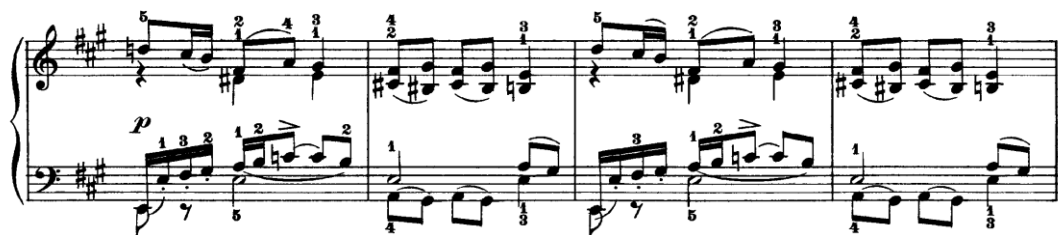
A B A + Coda

'A' bölümü, kendi içinde sade üç bölmelidir, La majör tonunda başlar. Sağ elin çaldığı ilk notaların altına konulan es, polifonik hissi sağlar. Bu giriş bölümü yumuşak ama yoğun bir tuşe ile çalınmalıdır.(Dossin, 2009, S.5) 4 ölçü süren 'a'dan sonra 'a1' gelir. Yine 4 ölçü süren 'a1'in hemen ardında 2 ölçülük bir uzatma vardır. Orta bölüm 'b', gelişme bölümüdür ve 10 ölçüden oluşur. Gelişme 18. ölçüde zirveye ulaşır. Zirveden sonra başlayan decrescendo ile 21. ölçüde 'a2' başlar. 26. ölçüde başlayan yavaşlama 29. ölçüde gelen 'B' epizodunu hazırlar ve böylelikle 'A' bölümü bitmiş olur.

Şekil 1.1. 'A' bölümünün 'a' teması : 1.- 4.ölçüler

Şekil 1.2. 'A' bölümünün 'b' teması : 11. - 14. ölçüler

'B' epizodu, Mi minörün 6. derecesinden başlar ve 32 ölçü boyunca devam eder. 'A' dan daha yavaş çalınması gerektiği besteci tarafından belirtilmiştir. 'B'de ifade tamamen değişmektedir ve temasının içerisinde 2 ayrı karakter vardır. 29. ölçüde görülen ilk karakter *p* 'molto espressivo' (çok ifadeli) ısrarcı, karalı ve ağırbaşlıdır. Ritmik yapısını, pedal akorunun üzerine sağ elin çaldığı dörtlük nota ve sonrasında gelen sekizlik dört nota oluşturur.

Şekil 1.3. 'B' bölümünün 1. karakteri: 29. ölçü

Karşısında buna cevap olarak, 30. ölçüde görülen 2. karakter vardır. Polifonik havayı daha solo bir ifadeye bırakır. Bu ikinci karakter *leggierissimo* (tüy gibi, çok hafif) akıcı, uçuşkandır. Ritmik yapısını onaltılık üçlemelerden oluşan çıkıcı arpejler oluşturur. Buradaki tınıyı şöminenin çitirtilerine benzetmek mümkündür. Üst üste gelen arpejleri çalmak için hayal gücünü kullanarak en doğru sesi elde etmek gerekir. Elde edilecek olan tını arp sesine benzetilebilir.

Şekil 1.4. 'B' bölümünün 2. karakteri: 30. ölçü

Bu iki karakter 'B' bölümü boyunca birbirleriyle atışır. 38-46 ölçülerinde bas, melodi ve ortadaki arpej figürlerinden oluşan 3 katman vardır. Her birinin aksanlı olduğu üst seslerin oluşturduğu çizgiyi takip etmek önemlidir. Burada yoğun, devinimli, heyecanlı, iç içe bir doku vardır. 41. ölçüde *poco ritenuto* (biraz çekerek) başlar ve 5 ölçü sürer. 46. ölçüde 2 karakter tekrar konuşmaya başlar.

52. ölçüde yoğun doku tekrar 'poco stringendo'(biraz sıkıştırarak) ibaresi ile gelir ve dereceli bir düşüş ile 58. ölçüye varılır. Bu ölçüde başlayan uzatma, kromatik bir çıkıştan oluşmaktadır. Onaltılık notalar sekizliklere dönüşür ve bir ritardando(geciktirerek) ile 60. ölçüde bir ölçü süren durak (point d'orgue) ile bir sakinlik oluşur. Bu sakinlik alevi sönmüş şömineye benzetilebilir. Daha sonra büyük bir nefes ile 'A'nın tekrarı (reprise) gelir. 6 ölçülük uzatmadan sonra 7 ölçülük bir coda başlar. Coda'da, 'B'nin malzemesi tersten getirilmiştir. Sonuna kadar *ppp* dinamiğinde ve çok sakindir.

Şekil 1.5. Coda: 95. ölçü

Parçanın 'A' ve 'B' bölümlerinde çok sayıda tekrar vardır. Bütün eserde olan tekrarların nasıl yorumlanacağı besteci tarafından belirtilmemiştir. Her bölümde olduğu gibi Ocak'ta da küçük grupları büyük cümleler halinde düşünebilmek önemlidir. Tekrarları yorumlarken, armonik yapıyı göz önünde tutarak nüanslarla oynamak, cümle yapısını belirlemek için cümle bitimlerinde nefes almak, tempoyla oynamak ve uygun tuşe farklılıkları yaratmak hem yorumcuya hem de dinleyiciye yardımcı olacaktır. Bunun gibi tekrarın çok olduğu parçalarda yorumcuya bazı değişiklikler yaparak ilgi çekmek düşer. Böylelikle müzik sıradanlıktan çıkarak ilgi çekici hale gelecektir. Tekrarın oluşturduğu bu müzikal problemin çözümü oldukça kişiseldir, her müzisyen kendi zevkine göre

yorumlayabilir, ancak bunu yaparken genel müzik ilkelerinin dışına çıkılmaması şarttır. (Landrum, 1997, S.18-19)

4.2. ŞUBAT: MASLENİTSA (KARNAVAL)

Yakında Maslenitsa,

Eğlence doruğa ulaşacak.

Pyotr Vyazemski

Maslenitsa, Rusların Hıristiyanlığı kabul etmelerinden sonra bir Ortodoks geleneğine dönüşen bayramıdır. 40 gün sürecek olan büyük oruca 1 hafta kala kutlanmaya başlanır. Bitimi Paskalya dönemine denk gelen büyük orucun tarihleri her sene farklılık gösterir. İsa'nın Kudüs'e gelişi nedeniyle arkadaşları ve müritleri bir hafta boyunca kutlama yaparlar. Bu bir haftanın sonunda İsa 40 gün boyunca hapse atılarak tutsak edilmiştir. Maslenitsa haftası İsa'nın geliş kutlamalarına, 40 günlük büyük oruç ise İsa'nın esaret dönemine denk gelmektedir.

Bayram gelenekleri arasında, insanların birbirlerini ziyaret etmesi, atlarla dolaşmak, sokaklarda şenlik alanlarında gezmek, geleneksel müzik ve danslarının gösterilerini yapmak, çeşitli eğlenceli oyunlar oynayarak eğlenmek vardır. Bayramın geleneksel yiyeceği olan krep(orijinal adıyla blin) her evde pişmektedir. Bu bayramda kışı uğurlama ile ilkbaharı karşılama ve İsa'nın dirilmesi kutlanır.

Maslenitsa Rusça'da 'yağ' anlamına gelen 'maslo' kelimesinden türemiştir. Maslenitsa'nın diğer dillere çevrilmiş hali de Mardi Gras'dır. Bu da yine 'yağ' kelimesinden türemiş bir isimdir. Bunun sebebi büyük oruç süresince yemek yasak olan süt, süt ürünleri, balık, et gibi gıdaların Maslenitsa'da son kez yenebilecek olmasıdır.

Orijinal ismi 'Maslenitsa' olan bu ikinci bölümün İngilizce, Fransızca ve çok sayıda diğer dillere tercüme edilirken dönüşmüş ismi 'Karnaval'dır. Sebebi de aslında Maslenitsa'nın Rusların büyük bir karnavalı olmasıdır.

Çaykovski Karnavalın telaşlı kalabalığını hareketli atmosferini, şamatalı seslerini tasvir etmekte çok ustadır. Rus Karnavalı'nı Çaykovski'den başka 'Bir Sergiden Tablolar' ile Mussorsgy ve 'Petruşka' ile Stravinski eserlerinde kullanmışlardır.

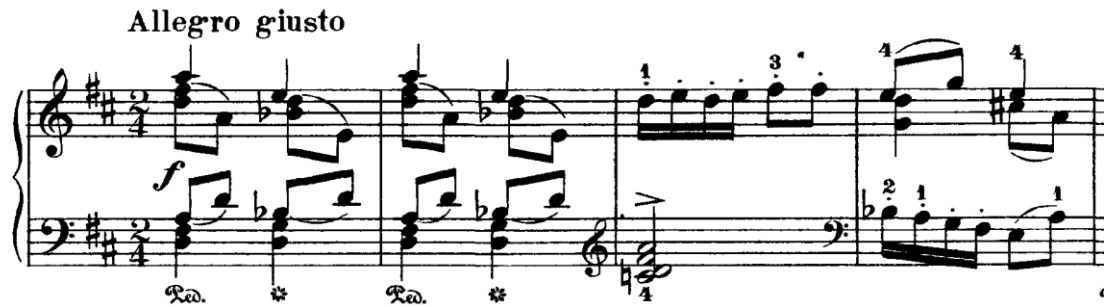
Bölümün başlığı: 'Allegro giusto'(Tam anlamıyla canlı)

Bölüm, setin hızlı ve enerjik bölümlerinden biridir, rondo formundadır. Bölümün form şeması şöyledir:

A B A C A +Coda

'A' bölmesi Çaykovski'nin Re majör ve Re minör eksik 7'li akorlarını üst üste kullanması ile başlar. 4 ölçülük soru cümlesi olan 'a'nın 4 cümlelik cevap cümlesi 'a1'dir ve sekizlik es ile havada biter. 1. ve 2. ölçülerde sekizlik notalarda kullanılan ikili bağlar bölümün karakteristik özelliğini oluşturmaktadır.

Şekil 2.1. 'A' bölmesinin 'a' teması: 1. - 4. ölçüler

9. ölçüde 'b', Lab majör tonunda, *p* ile başlar. Havada asılı kalan *ff*'nin üzerine aniden gelen *p*, büyük bir etki yaratır ve ortaya yeni bir karakter çıkar. 'b', ters zamanlarda gelen onaltılıklar ve alt seslerin dörtlük nota olduğu ikili sekizlik bağlı notalar üzerine kurulu materyallerden oluşur. 'b', 4 ölçülük bir soru cümlesi, 'b1' ise yine 4 ölçülük bir cevaptır. 17. ölçüde uzatma bölümü başlar ve 6 ölçü sonra gelen 4 ölçülük bir köprü ile 'A' bölmesi sona erer.

Şekil 2.2. 'A' bölümünün 'b' teması: 9. - 12. ölçüler

Bütün bölüm boyunca toplam 5 tane köprü kullanılmıştır. Bunlardan biri, onaltılık staccato notalarla inici olan varış köprüsü, diğeri ise dörtlü bağlı onaltılık notalar ile çıkıcı olan dönüş köprüsüdür. 23. ölçüdeki varış köprüsü, sub dominanttan dominanta geçişi sağlar.

Şekil 2.3. Varış Köprüsü: 23. - 26. ölçüler

Şekil 2.4. Dönüş Köprüsü: 55. - 58. ölçüler

B' bölümü Si minör tonundadır. Başlangıç cümlesi olan a'nın malzemesi, 'A'nın 1. ve 4. ölçüsünden alınmıştır. Burada daha kontrpuantal bir yazı kullanılmıştır.

'a' ve 'a1' 4'er ölçüden oluşur ve bir periyod oluşturur. 'b' cümlesi 4 ölçüdür ve 'b1', 'b2', 'b3' olarak 4 kez geldikten sonra 4 ölçülük bir uzatma ve dönüş köprüsü ile ikinci 'A'ya bağlanır.

Şekil 2.5. 'B' bölümünün 'a' teması: 27.- 30. ölçüler

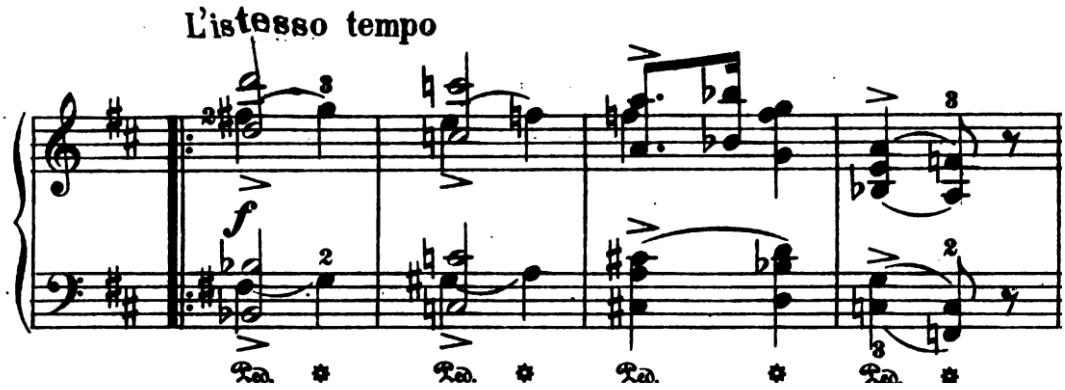

Şekil 2.6. 'B' bölümünün 'b' teması: 35. - 38. ölçüler

'A' hiçbir değişikliğe uğramadan yeniden gelir ve biter. 85. ölçüde başlayan 'C' epizodu aynı tempoda ve (l'istesso tempo) Fa majör tonundadır. Burada 4 ölçülük ısrarcı ve aksanlı bir sorunun yine 4 ölçülük ters karakterde gelen bir cevabı vardır ve bu 8 ölçülük malzeme 'C' bölümünde toplamda 3 kez farklı tonlarda gelir. Daha sonra gelişme bölümü yine bir köprü ile 'A'ya bağlanır.

Şekil 2.7. 'C' bölümünün teması: 85. - 87. ölçüler

153. ölçüde *ff* nüansında gelen varış köprüsü, 13 ölçülük Coda'ya ulaştırır ve decrescendo'ya başlanır. 163. ölçüden itibaren gittikçe yok olunmalı ve 167. ölçüdeki duraktan sonra hiç beklenmedik bir *fff* efekt ile bölüm bitirilmelidir. 'Mevsimler' eserinin yalnızca bu bölümünün son iki ölçüsünde *fff* dinamiği kullanılmıştır ve şakacı, heyecanlı, hareketli efekti sonuna kadar kullanmak gerekir.

Şekil 2.8. Coda: 157. - 169. ölçüler

4.3. MART: TARLAKUŞUNUN ŞARKISI

Tarlayı çiçekler

Gökleri yıldızlar ışılatıyor

Tarlakuşunun şarkısı

Mavi boşluğu dolduruyor

Apollon Maykov

Tarlakuşu (*Alauda arvensis*), toygargiller ailesinden 100'e yakın farklı ses çıkardığı bilinen ötücü bir kuştur. Bu kuş Rusya'da ilkbahar şarkıları söylemesiyle bilinir ve çok sevilir. Şarkıları geleneksel olarak tüm doğanın kış uykusundan uyanması, baharın gelmesi ve yeni bir hayata başlaması ile özdeşleştirilir.

İlkbahar dizisinin ilk bölümü, karın altından narin ve kırılğan çiçeklerin çıktığı, sıcak ülkelerden dönen kuşların, güneş ışıklarıyla ısınmış çayırkuşlarının civıltılarının duyulduğu Mart ayı ile başlar. Tarlakuşunun civıltıları ilkbaharı sembolize ettiği için, yavaş ve lirik melodili kuşların bağırmalarını, doğdukları toprakların üstünde serbestçe uçuşlarını hatırlatır.

Setin en kısa bölümüdür. Çok huzurlu, betimleyici küçük formlu bir parçadır. Besteci tarafından yazılmış en yüksek dinamik *mp*'dur. Poco piú forte (biraz daha güçlü) ibaresi kullanılmıştır ancak bu, sadece *p* ve *mp* arasındaki bir artıştır. Bir önceki bölümün hiperaktivitesine yatıştırıcı olarak 'Tarlakuşunun Şarkısı' ıssız, melankolik, doğayla iç içe huzurlu bir bölümdür. Hafif, biraz üzüntülü ve hayalperest bir karakterdedir. Büyük ihtimalle besteci, ilham olarak R. Schumann'ın Waldszenen (Orman Sahneleri) eserindeki 'Vogel als Prophet' (Peygamber Kuşu) bölümünden esinlenmiştir. Çünkü her iki parçada da Sol minör üzerine aynı stilde betimleyici öğeler kullanılmıştır. İki besteci de kuş sesini tasvir etmek için otuzkilik notalar ve çarpmalar kullanmıştır.

Bölümün başlığı: 'Andantino espressivo'(Yürük ve ifadelî)

Sade üç bölmeli lied formundadır. Bölümün form şeması şöyledir:

a b a + Coda

2 ölçülük Sol minörde tekrar eden koyu ve kararlı bas motifi girişinden sonra 'a'nın ilk cümlesi sağ elin şarkıyı söylemesiyle başlar. Soprano'nun 2 ölçü boyunca duyurduğu ezgiyi bas tekrarlar. Bu iki melodinin bütünlüğünün ve benzerliğinin korunması için ikisinin de sağ el ile çalınmasında fayda vardır. Betimleyici tınıyı yaratmak için çok dikkatli pedal kullanılmalı ve melodide kıvraklık sağlanmalıdır. (Landrum, 1997, S.32) 7. ölçüde tekrar ilk soprano da gelen melodi gelişip büyüyerek Sol minörde çözülür ve 11. ölçüde 'b' teması Sib majör tonunda girer.

Şekil 3.1. 'a' teması: 3. - 6. ölçüler

'b' teması bestecinin talimatı üzerine biraz daha hareketli ve biraz daha gür çalınmalıdır. Betimleyiciliğinin daha doğru olması için çarpmaların kuş sesine en benzer şekilde yapılması gerekir. Çok hızlı ve keskin yapılması gereken çarpmalar neredeyse ana notayla aynı anda çalınmalıdır. (Dossin, 2009, S.6)

4 ölçülek 'b' teması 2 ölçü süren bir crescendo ile yükselir ve yine 2 ölçülek bir decrescendo ile azalır. ardından gelen 'b1' ve 'b2' yine 4 ölçüde ve aynı nüanslardadır, yalnızca küçük değişikliklerle yazılmıştır.

Şekil 3.2. 'b' teması: 11. - 15. ölçüler

23. ölçüde 'a'nın malzemesi ile dominant tonda gelen ve 8 ölçü süren bir köprü ile ikinci 'a'ya geçilir. Bu geçiş poco ritenuto (biraz çekerek) ibaresi altında, tekrar eden ısrarcı bir motifle yazılmıştır. Tekrar eden 'a' ve 'a1' cümlelerinden sonra gelen 8 ölçülek bir Coda ile bölüm tamamlanır. Bu Coda'da 'a' teması hem sopranoda hem basta gürlüğü azalarak tekrar eder ve bastaki ısrar ile bittiğinde ses neredeyse yol olacak kadar azalmıştır.

4.4. NİSAN: KARDELEN ÇİÇEĞİ

Mavi temiz kardelen çiçeği

Yanında son kar taneleri

Geçmiş hüznlerin son gözyaşları

Yeni mutluluğun ilk hayalleri

Apollon Maykov

Kardelen, kış karının kaybolmasından hemen sonra ortaya çıkan bitkidir. Tarlalarda ve orman kırlarında kar eridiğinde, çayırlarda eski yaprakların ve çam

iğnelerinin altlarından yeni yeşil çimler görüldüğünde, kardelenler de ortaya çıkmaya başlar. Kış soğuğunun, ölü, cansız zamanından sonra kış karının erimesinden hemen sonra ortaya çıkan küçük mavi veya beyaz çiçeklerin görünmesi mutluluk kaynağıdır. Rusya'nın çetin soğuğunu tecrübe etmiş herkes ilk bahar çiçeklerini görmenin ne kadar özel bir duygu olduğunu bilir. Kardelen Rusya'da çok sevilmiştir, yeni bir hayatın sembolü olarak kabul edilir. İlkbahar doğasını izlerken ortaya çıkan heyecanın, geleceğin ve gizli beklentilerin bir umut duygusunun derinliklerinde saklı neşesi kardelende gizlidir. Pek çok Rus şair, şiirlerinde kardelen çiçeğini kullanmıştır.

Mart ayının yoğun koyuluğundan sonra Çaykovski, nisan ayının doğasını betimlerken daha akıcı bir ifade kullanır. Bölümü başlatan zarif ve belirsiz melodi, kardelen çiçeğinin yavaş yavaş toprağa çıkmasını anımsatır. Bölüm 6/8'lik vals ritindedir. Çaykovski'nin başarıya ulaşmış 3 büyük balesi vardır ve bu bölümünde bale geleneğinin yansıması görülür. Bölümün hem 'A' hem de 'B' temaları 'Fındıkıran'ın 'Çiçeklerin Valsi' ve 'Uyuyan Güzel'in açılışından malzemeler taşımaktadır. El yazmaları kayıp olan tek bölümdür.

Bölümün başlığı: 'Allegretto con moto e un poco rubato' (Devinimle canlıca ve tempoyla biraz oynayarak)

Bölüm gelişmiş üç bölmeli lied formundadır. Bölümün form şeması şöyledir:

A B A + Codetta

'A' bölümü 8 ölçülük üç cümleden oluşur. Bunların ilki olan 'a' cümlesi, Sib majör tonunda başlar, Re minörde biter. *P* nüansında, dolce(tatlı) başlayan melodi, heyecanla büyümesini sürdürür. Melodiye eşlik eden, sol elde tekrarlanan sekizlik notalardan oluşan akordlardır ve bölümün başlıca zorluklarından biri akor eşlikleridir. Tekrar eden akorların her sesinin eşit duyulması (ki bu eşlik akorları zaman zaman sağ ele geçer) ve aynı zamanda melodinin büyümesini bozmayacak şekilde olması önemlidir. (Dossin, 2009, S.6) 8. ölçünün son vuruşunda başlayan 'a1', bu kez tenor partisindedir. 4 ölçü boyunca melodi sağ el ve sol elin 1. ve 2. parmakları ile çalınır. Buradaki çizginin bozulmaması gerektiğini belirtmek amacıyla bestecinin kullandığı ifade

'Marcato la melodia' (melodiyi belli ederek)dır. Bu 4 ölçülük soru cümlesinin 4 ölçülük bir de cevabı vardır. 17. ölçüde başlayan 'a2'nin öncülü 'a1' ile aynıdır, sonculunun ise sadece çözüldüğü akor Sol minör yerine ana ton olan Sib majör'dür.

Şekil 4.1.'A' bölümünün 'a' teması: 1. 8. ölçüler

Allegretto con moto, e un poco rubato.

p dolce poco cresc.

mf p rit. p marc. la melodia a tempo

'B' bölümü 25. ölçüde Re minör tonunda başlar. Bestecinin bu kısım için kullandığı ifade Con Grazia (zarafet ile) dır. Aynı kardelen çiçeğinin narinliği ve zarafeti gibi. 'B'nin ilk cümlesi olan 'a', birbirleri ile aynı iki eşit 4 ölçülük gruptan oluşur. Hatta bu 4 ölçü de neredeyse aynı iki tane 2 ölçülük gruptan oluşur. Aralarındaki tek fark, sağ eldeki arpejin 3'lü yerine 5'li aralıkla bitmesidir. Melodi her iki ölçüde bir *p* nüansından *f* nüansına , sağ eldeki onaltılık notaların yaptığı çıkıcı bir Re minör gam ile ulaşır.

Şekil 4.2. 'B' bölümünün 'a' teması: 25. -28. ölçüler

33. ölçüde 'b' cümlesi çıkıcı gamların ulaştığı zirve olarak ortaya çıkar. 'b' 8 ölçüdür, Re minöre hazırlayan bir kadans gibidir.

Şekil 4.3. 'B' bölümünün 'b' teması: 33. - 36. ölçüler

'a1', 'a'nın tamamen aynısı olarak gelir. 'a1'in bitmesi ile 'B' bölümü içerisinde toplam 8 kez aynı motif kullanılmış olur. 49. ölçüde gelen 'b1' eksiltiştir ve 4 ölçü sürer. 4 ölçülük uzatmada 'b' temasının malzemesi kullanılmıştır. 'A'nın malzemesi 2 ölçülük köprüde tekrar duyulur ve ikinci 'A' bölümü başlar. İlk 'A'dan farklı olarak 'a2' cümlesi yoktur. 75. ölçüde başlayan coda ile düşünüş başlar. 82. ölçüde gelen 'morendo si poco a poco' (yavaş yavaş yok olarak) ibaresine uygun olarak dereceli biçimde hafiflemek gerekir.

4.5. MAYIS: BEYAZ GECELER

Ne güzel bir gece! Herkes için nasıl bir mutluluk!

Ülkemin gece yaralarına hayranım

Buz diyarından, kar ve kar fırtınasından sonra,

Mayıs ne kadar da ferah ve temiz esiyor.

Afanasy Fet

Beyaz Geceler, gecelerin gündüz gibi aydınlık olduğu zaman, Mayıs ayında Rusya'nın kuzeyinde yaşanan gecelere verilen isimdir. St. Petersburg şehri, coğrafi konumunun kuzey kutbuna olan yakınlığından dolayı her yıl yaklaşık iki ay boyunca geceyi de aydınlık yaşar. Güneşin 17 saate kadar gökyüzünde kaldığı (ki battıktan sonraki ve doğmadan önceki aydınlıkla beraber neredeyse hiç batmamış gibi hissedilir) bu günleri görmeye birçok turist dünyanın çeşitli yerlerinden akın eder, romantik gece festivalleriyle ve şarkılarla kutlanır. St. Petersburg'un Beyaz Gecelerinin görüntüsü Rus sanatçıların resimlerinde ve Rus şairlerinin şiirlerinde konu olarak işlenmiştir. 'Beyaz Geceler' büyük Rus yazar Fyodor Dostoyevski'ye ait hikâyenin de adıdır.

St. Petersburg, Çaykovski'nin gençlik yıllarının geçtiği ve hayatı boyunca uğradığı ve hatta hayatının sonlandığı bir şehirdir, bu yüzden bölümlerden birini, Mayıs ayında başlayan meşhur 'Beyaz Geceler'e adanmıştır. Sokak neredeyse gündüz gibi aydınlanırken hissedilen gecenin tazeliği, sonrasında sıcakların başladığı ilkbaharın son günlerinin baygın mutluluğu, sıcak güneş, bunların hepsi 'Mayıs'ın karakteristik özelliklerinde yansıtılmıştır.

Bölümün başlığı: 'Andantino'(Yürüme temposundan biraz hızlıca)

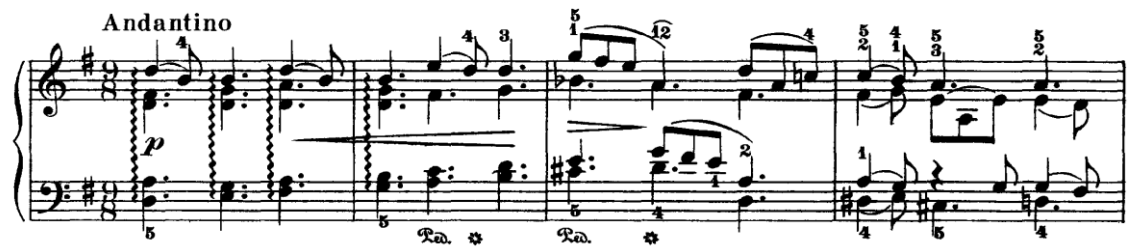
Gelişmiş üç bölmeli lied formunda yazılmıştır. Bölümün form şeması şöyledir:

A B A

Çaykovski, bu bölüm için ölçü birimi olarak 9/8'liği tercih eder ancak melodinin yerleşimi 6/8'liğe uygundur dolayısıyla doğru ölçüm yapısını yakalamak kolay

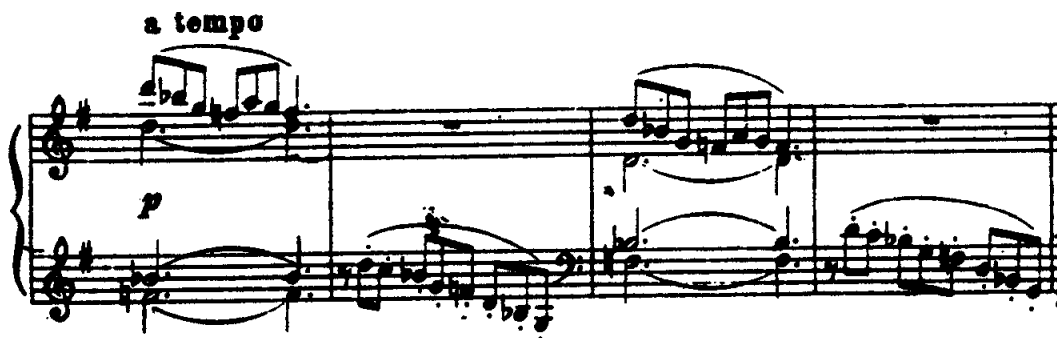
değildir. Bölüm Sol majör tonundadır ancak ana ton ilk olarak 19. ölçüde duyulur. Bu bölümde yıldız gibi gece simgelerini nesneleştirmek için Çaykovski şeffaf bir tını yaratır. 'A', kendi içinde sade 2 bölmeli lied formundadır, Re majör kırma akorlarıyla başlar. Heyecanla yükselen bu akorlar arp veya gitar tınısına benzetilebilir. 4 ölçü süren 'a'nın ardından gelen 'a1', 4 ölçünün sonunda gelen uzatma ile beraber bir periyodu oluşturur. 'a1'in 2. ölçüsünde başlayan poco crescendo, 8. ölçüde *pp* nüansına ulaşır. 9. ölçüde poco ritenuto (biraz çekerek) ibaresi ile gelen arpej sesleri, bir yankı etkisi oluşturur. Bu tını müzikteki gece unsurlarına çok büyük bir örnektir. Dinleyicinin gözünde yıldızların parıldamalarının resmini oluşturur.

Şekil 5.1. 'A' bölümünün 'a' teması: 1. 4. ölçüler

9. ölçüdeki esten sonra hazırlıksız gelen Sib majör ile 'b' başlar. 'b' cümlesindeki taklitçi motifler de simgesel unsurlardandır.

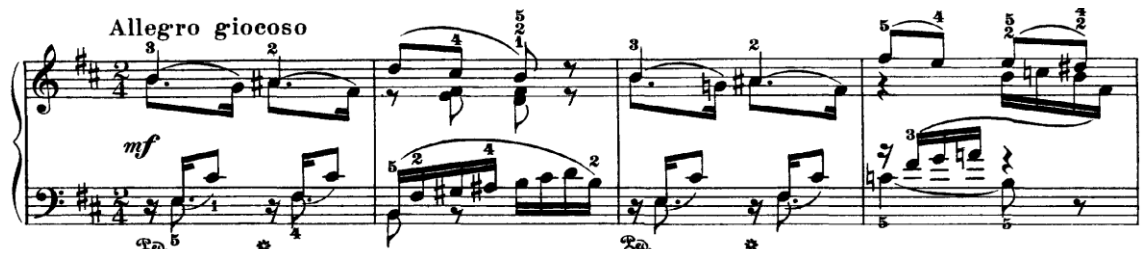
Şekil 5.2. 'A' bölümünün 'b' teması: 10. - 13. ölçüler

14. ölçüde başlayan ve 6 ölçü süren 'a2', açılış malzemesinin bir oktav kalınından gelmiştir ve akorlar kırık olmadığı için daha belirgin bir tonalitede duyulmaktadır. Böylece 'A' bitmiş olur ve 20. ölçüde 'B' başlar. 19. ve 20. ölçülerin arasında herhangi bir yavaşlama ibaresi, es veya durak olmadığı için 'B' bölmesine hemen geçilir. 'B' bölümü Allegro giocoso(canlı, oyuncu) başlığı altında bir epizoddur. Si minör tonunda mezzo-forte dinamiğinde başlar. 'B' bölümünün karakteri, duraksız, canlı, telaşlı ve partilerin birbirinden kaçtığı bir bölümdür. Bu bölmede, 4 ayrı polifonik parti vardır, 27. ölçüde parti sayısı 3'e iner.

'B' bölümünün ilk 4 ölçüsü(20-23) hemen ardından olduğu gibi tekrarlanır. Böylece armonik gerilim daha iyi işlenmiş olur. Bestecinin ikisi arasında fark yaratacak bir ibaresi olmadığı için buranın yorumu icracıya kalır. 45-48. ölçüler bütün bölümün zirvesidir. Bu zirvede hızlanması olasılığına karşın besteci, poco meno mosso (biraz daha az hareketli) ibaresini kullanmıştır. Besteci zirve melodisini, 49. ölçüde tenor partisine bir crescendo ile geçirerek , doruk etkisini hafifletir.

Şekil 5.3. 'B' bölümünün teması: 20. - 23. ölçüler

68. ölçüde 'A' bölümü yeniden başlar ve 1 ölçülük uzatma ile biter. Final, dinleyiciye parlak gökyüzü ve kuzeyin güzelliğini sunar.

4.6.HAZİRAN: BARKAROL

Haydi sahile gidelim

Dalgalar ayaklarımızı okşasın

Gizemli bir hüznün ile

Yıldızlar üzerimize parlansın.

Aleksey Pleşçeyev

'Barca', tekne anlamına gelen İtalyanca bir kelimedir. İtalyan halk müziğinde 'Barcarola' kürekçi veya kayıkçı şarkılarına denir. Bu şarkılar, özellikle gece ve gündüz tekne üzerinde hareket edilen ve şarkı söylenen sayısız kanalların bulunduğu Venedik şehrinde yaygındır. Şarkılar, teknedeki küreklerin düzgün hareketini taklit eder ve su sesinin melodisi ve ritmi eşliğindedir. Barkarol, 19. yüzyılın ilk yarısında Rus müziğinde yaygınca kullanılmaya başlanarak Rus şiirine ve resmine de yansır. Kentte su kanalları ve birçok nehir bulunduğundan ötürü, Çaykovski'nin 'Mevsimler' dizisinin içinde bulunan Barkarol, bir St. Petersburg doğası manzarasıdır.

Birçok besteci 'Barkarol' başlığında eser yazmıştır. Bunlardan en bilinenleri F. Chopin'in Op. 60 'Barcarolle' ve F. Mendelssohn'un Sözsüz Şarkılar'ından Venedik Gondolcu Şarkıları'dır. Genel belirgin müzikal ortak özellikleri ise sol elin değişmeyen, durmayan, dingin ve suyu çağrıştıran eşlik yapısı ve melodinin sakinliğidir. Genelde 6/8'lik veya 12/8'lik ölçü birimlerindedir, ancak Çaykovski'ninki 4/4'lük tür.

Ekim ve Kasım ayları ile birlikte setin özellikle bis parçası olarak en çok çalınıp, bilinen bölümdür.

Bölümün başlığı: 'Andante cantabile' (Yürük ve şarkı söyleyerek)

Gelişmiş üç bölmeli lied formunda yazılmıştır. Bölümün form şeması şöyledir:

A B A + Coda

'A' bölümü kendi içinde sade üç bölmeli lied formundadır ve 'a+a1', 'b+b1', 'a2+a3' olmak üzere 3 periyoddan oluşur. Sol el eşliği, Sol minör pedalındadır ve eşliğin dalgalanan ve tekrarlanan yapısı suyun hareketliliğini simgeler. 2 ölçülük bir girişin ardından 'a', eksik ölçüde, sağ eldeki Sol minör gam ile başlar ve 4 ölçü sonra 'a1' gelir. 'a1' de 4 ölçü boyunca devam ederek yerini 'b'ye bırakır. 4. ölçüde sağ elin çaldığı motife 5. ölçüde sol el cevap verir. Bu küçük polifonik hareket, dalgalanma etkisini sağlar. Bölüm boyunca sağ elin aynı anda hem melodi hem de akor çaldığı durumlarda, iki partiyi birbirinden ayırmak ve melodinin akışını bozmamak yorumcu açısından çok önemlidir.

Şekil 6.1. 'A' bölümünün 'a' teması: 2.- 6. ölçüler

The image shows a musical score for the 'a' theme of the 'A' section, measures 2-6. The score is in 3/4 time, marked 'Andante cantabile.' and 'p'. It features a piano introduction with a melodic line in the right hand and a bass line in the left hand. The right hand plays a series of notes, while the left hand provides harmonic support with chords and single notes. The score includes dynamic markings like 'p' and 'espress.' and fingering numbers like '1', '2', '3', '4', '5'.

'b' 'poco piu forte'(biraz daha güçlü) ibaresi ile başlar ve daha coşkulu bir karakterdedir.'b1' daha da yükselerek 'A' bölümünün zirvesini oluşturur. Tekrar gelen 'a3' ve 'a4' ile 'A' bitmiş olur.

Şekil 6.2. 'A' bölümünün 'b' teması: 12. - 16. ölçüler

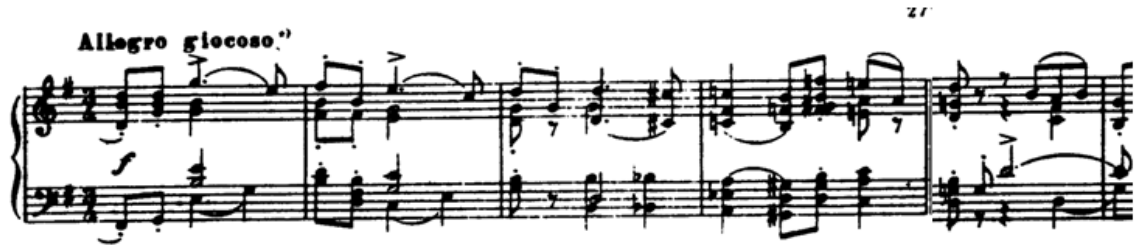

'B' bölümü Sol majör tonunda, 'Poco piu mosso' (biraz daha hareketli) ibaresi ile gelir. Müzik, daha neşeli ve kaygısız, sanki hızlı ve sesli dalga sışramalarının sesi duyuluyormuş gibi bir hal almaktadır. Senkop ritmini bozacak pedal kullanımından kaçınılmalıdır. 4'er ölçülük 'a' ve 'a1' büyük bir crescendo ile 'b'ye ilerler.

Şekil 6.3. 'B' bölümünün 'a' teması: 32. - 35. ölçüler

Şekil 6.4. 'B' bölümünün 'b' teması: 40. - 45. ölçüler

Yine dörder ölçü süren 'b' ve 'b1'den sonra *ff* nüansında bağlayıcı bir köprü gelir. Bu bağlayıcı köprüdeki kırık akorlar sürekli olarak yükselir ve 'poco ritenuto'(biraz tutarak) ile havada kalır. Bu kırık akorların 2 ölçü cevabı vardır.

Bu iki ölçüde dalgalar durulur ve tekrar ikinci 'A' bölmesi bu sefer eşlikteki varyasyonları ile gelir ve uzatılmıştır. Eksik ölçü ile beraber 84. ölçüde başlayan uzatma farklı rejisterlerde gelen iki eşit bölmeden oluşur ve 91. ölçüde codaya bağlanır. 8 ölçü süren codanın sonunda müzik çok hafiflemiştir. Sağ eldeki kırık akorlar ile tekne uzaklaşıyor ve arkasından bıraktığı dalgalar da kayboluyor etkisi yaratılmıştır.

4.7. TEMMUZ: ORAKÇI ŞARKISI

Omuzlarını hareket ettir

Kollarını sall

Yüzüne essin

Öğlen rüzgarı

Aleksey Koltsov

Orakçılar, sabah erken saatlerde tarlayı biçmek için çıkarlar. Çoğunlukla erkeklerdir. Ellerin ve tırpanların düzgün sallanmalarının ritmi, genellikle iş sırasında söylenen çalışma şarkılarıyla uyum içindedir. Şarkılar, ekin biçme sırasında da eğlenerek söylenir. Biçme, Rus sanatında aynı zamanda çok popüler bir sahnedir. Pek çok Rus ressam, resimlerine yansıtılmış, birçok Rus şairi kelimelere dökmüştür. En çok da şarkılar yazılmıştır. Çaykovski, yılın bu mevsimini çok sever ve mektuplarının birinde şöyle yazar:

"Neden? Basit bir Rus manzarası, Rusya'nın köylerindeki tarlalarda, ormanlarda, çayırlarda yürüyüş sırasında öyle bir hale geliyordum ki, doğaya karşı sevginin akın etmesiyle halsizlikten toprağa uzanıyordum." (Vajdman)

Temmuz, eserin en kısa bölümlerindedir.

Bölümün başlığı: 'Allegro moderato con moto ' (Orta canlılıkta ve devinimli)

Tempo çok telaşlı olmamakla beraber çiftçilerin doğal hareketlerinden de yavaş olmamalıdır. Bölüm üç bölmeli lied formundadır. Bölümün form şeması şöyledir:

A B A + Codetta

'A', kendi içinde sade iki bölmelidir. 'a' cümlesi, Mib majör tonundadır, alışılmışın dışında bir şekilde 7 ölçüden oluşur. Son 2 ölçüde melodinin sol eldeki yankısı duyulur. Dolgun tınılı akorlar, yavaş bir ritmik yapıda sergilenir ve bu, orakçılarının çalışmasına benzetilebilir.

Şekil 7.1. 'A' bölmесinin 'a' teması: 1. - 7. ölçüler

Ardından gelen 'a1', yine 7 ölçüdür. 15. ölçüde Do minörden gelen 'b', 4 ölçüdür. Sağ el, zayıf zamanda vurgulu melodiyi çalarken sol el kararlı ve inatçı biçimde staccato notalar ile eşlik eder. Arkasından gelen 'b1' yine alışılmadık biçimde 3 ölçüdür ve 'B' bölmесi epizod formundadır ve direk geçiş ile bağlanır.

Şekil 7.2. 'A' bölümünün 'b' teması: 14. - 18. ölçüler

'B' bölümünde ilki 22-25., ikincisi 26-29., üçüncüsü 30-35. ölçüler olmak üzere 3 aşama vardır ve her biri yükselerek 32. ölçüde bölümün zirvesi gerçekleşir. Bu ana kadar çok enerjik, orakçılardan fiziksel enerjilerini yansıtarak hiç düşürmeden çalmak gerekir, ancak 32. ölçüden sonra bir düşüş başlar. 36. ölçü 'A'yı hazırlayan bir köprüdür.

Şekil 7.3. 'B' bölümünün teması: 22. - 25. ölçüler

37. ölçüde tekar gelen 'A' kısaltılmış tekrardır. İlk 'A'dan farklı olarak *mf* nüansındadır ve sol eldeki kararlı akorlar yerini yumuşak üçlemelere bırakmıştır. Yine 7 ölçülük 'a2', 7 ölçülük 'a3' gelir ancak bu sefer 'b' yoktur. 'b' cümlesinin yerine 2 ölçü uzatma ve 4 ölçülük bir coda vardır. İlk 'A'da yükselen gerilim, ikincisinde tam tersine, alçalarak yok olur. Başlangıcı ve bitişindeki karakter zıtlığı, diğer bölümlerden farklı bir özelliktir.

4.8. AĞUSTOS: HASAT

Hasat zamanı geldi

Ürünler köklerinden toplanıyor

Balyalar yığılmış,

Arabalardan müzik, bütün gece yayılıyor.

Aleksey Koltsov

Hasat, olgunlaşmış tahılın tarlalardan toplanmasıdır. Rus köylü yaşamında hasat zamanı en önemli zamandır. Epigraftan anlaşılacağı gibi, tarlalarda aileler şafaktan şafağa kadar çalışır, çalışırken şarkılar söyler. Hasat, köylü halkı yaşamının büyük bir resmidir.

Rusya'nın köy hayatından, doğal yaşamından ve tabiat manzaralarından çok etkilendiğini her fırsatta dile getiren besteci, bu bölümde köylünün, yılın hasat zamanındaki heyecanlı enerjik koşuşturmasını anlatır. Hasada duyulan şükran ve mutluluk yerine, gerektirdiği yoğun fiziksel aktiviteyi malzeme alır. Ekin biçmenin anlatıldığı bir önceki ay olan temmuz ile temasal açıdan bağlantılıdır.

Orijinal el yazmasında besteci bölüme 'Scherzo' ismini vermiştir. Bölüm, dergide de 'Scherzo' alt başlığı ile yayınlanmış ancak daha sonra editörü Jürgenson, bunu baskılardan kaldırılmıştır. Eserin en enerjik ve gösterişli bölümlerinden biridir.

Bölümün başlığı: Allegro vivace(Canlı, hayat dolu)

Bölüm üç bölmeli gelişmiş lied formunda yazılmıştır. 'A', kendi içinde sade üç bölmeli lied formundadır. Bölümün form şeması şöyledir:

A B A

Açılış cümlesinde Si minör tonu güçlü bir biçimde duyulur. 8 ölçülük a cümlesinde, 4'er ölçülük iki ayrı karakter vardır. Ölçü birimi 6/8'lidir ancak Çaykovski ilk 4 ölçüde, her ölçüyü 3 zamanlı kullanarak müzikte enerjik, telaşlı köylü hareketlerini betimlemiştir. Diğer 4 ölçüye geçildiğinde, ölçü başlarında bas partisinde kullanılan aksanlar zıt bir karakter yaratmaktadır. Eşlik konumunda olan sağ el akorları, aslında melodik çizgiler oluşturur.

Şekil 8.1. 'A' bölümünün 'a' cümlesi:

8 ölçülük 'a'dan sonra yine 8 ölçülük 'a1' gelir. 17. ölçüde başlayan 'b' cümlesi, zayıf zamanda gelen aksanlar ile sürekli gelişir. 24. ölçüden itibaren poliritmik yapı görünür. Sol el iki zamanlı ısrarcı bas ile yükselirken, sağ el akorları 3 zamanlı biçimde yerleştirilmiştir. Cümlenin doruğa ulaştığı 32. ölçüde, sol el de sağ elin ritmik yapısına uyar ve 36. ölçüde 'a2' gelir.

Şekil 8.2. 'A' bölümünün 'b' teması: 16. - 20. ölçüler

45. ölçüde başlayan 4 ölçülük uzatma ile 'a2' kendi başına bir periyod oluşturur. 49. ölçüde Mi minörde başlayan arpej grupları 54. ölçüde 'A'nın zirvesine ulaştıktan sonra 4 ölçü süren oktavlar Si minör ile son bulur. 58. ölçüde gelen 'a' cümlesinin ikinci karakteri 62. ölçüde dolgun, çıkıcı Si minör akorlarından oluşan codaya bağlanır ve 'A' biter. 'B' bölümü epizod olup, 'A'nın gergin, telaşlı yapısının tam zıttı sakin, yumuşak bir karakterdedir. Zıtlık tonla da desteklenmiştir. Israrcı, kuvvetli Si minör akorlardan sonra 'B', *p* nüansında Re majör başlar. Bu ani karakter değişimine yorumcuyu ve dinleyiciyi hazırlamak için bir nefes alarak başlanmalıdır. 'B' aynı ritmik yapı üzerine kurulu cümlelerden oluşmaktadır. Sağ ve sol el sürekli bir diyalog halindedir. 61 ölçü süren 'B', aynı malzeme üzerinde armonik gelişme gösterir. 116. ölçüde aynı sakin karakterle ana ton olan Si minöre geçilir ve 129. ölçüde direk bir geçiş ile ikinci 'A' bölümü tekrar başlar.

Şekil 8.3. 'B' bölümünün teması: 68. - 75. ölçüler

'A' hiçbir değişiklik göstermeden, olduğu gibi yeniden sergilenir. İlkinden tek farkı sondaki akorların iki ölçü daha uzatılmış olmasıdır. Böylece final çok daha çarpıcı bir hale gelmiş olur.

4.9. EYLÜL: AV

İşte zamanı!

Ziller çalıyor

Kıyafetlerini giymiş avcılar at üzerinde,

Köpekleri şafak karanlığında zıplayarak koşuyor

Alexander Puşkin

Avcılık ,vahşi hayvanları çeşitli yöntemlerle öldürmek anlamına gelir. Hayvanın kimi zaman etinden, kimi zaman kürkünden faydalandığı gibi yalnızca hobi olarak yapıldığı da olur. Ancak Rus dilinde 'av' kelimesi aynı zamanda arzu, tutku, güçlü istek anlamına da gelir. Avcılık XIX. yüzyıl Rus yaşamının çok karakteristik bir özelliğidir. Bu sahneye Rus edebiyatında sayfalar ayrılmıştır. L. Tolstoy'un, Turgenyev'in hikâyeleri ve romanlarındaki avcılık anıları, Rus ressamların tablolarında konu edindikleri av sahneleri bunlara örnektir. Rusya'da avcılık her zaman tutkulu, güçlü ve çok gürültülü, eğlenceli, av köpekleri ile avcılık boynuzları eşliğinde gerçekleşir. XIX. yüzyılda sonbahar aylarında soylu evlerindeki avcılık zorunlu ihtiyaçtan dolayı değil, sadece bir eğlence olarak yapılır, ve bu etkinliğe katılanlar cesaret, güç, çeviklik, mizaç ve tutkularını ispat etmiş olurlar.

Bölümün başlığı: 'Allegro non troppo' (Canlı ama çok değil)

Bölüm son derece dinamik ve enerjiktir. Serbest üç bölmeli lied formundadır. Bölümün form şeması şöyledir:

A B A

Sol majör başlayan 'A' bölmesi oktavlar, 3'lü, 5'li tekrar eden akorlardan oluşur. Besteci *f*' den düşük dinamik kullanmamıştır. 2 ölçülük girişte sağ el, tekrar eden ısrarcı oktav 'Re'yi çalar. Bu, avın başladığının haber veren bakır enstrümanın sesine benzetilir. Bakır enstrüman etkisi bütün 'A' bölmesinde mevcuttur. 3. ölçüde giren sol el de tekrar eden akorlar ile başlar.

Şekil 9.1. 'A' bölümünün teması: 1. - 8. ölçüler

Allegro non troppo

The musical score for the 'A' section (measures 1-8) is presented in two systems. The first system shows measures 1-4, and the second system shows measures 5-8. The tempo is 'Allegro non troppo'. The dynamic is 'p' (piano). The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

Bu bölmenin başından sonuna kadar dolgun bir sonorite hakimiyet sürer ve hiç düşmeden sürekli yükselir. Sürekli gelen aksanlar da kuvvetli etkiyi güçlendirir. Cümle gelişimi serbest formdadır. Besteci *ff* dinamiğini ilk kez 17. ölçüde kullanır ve artışı sağlamak için akor seslerini de artırır. 24. ölçüde 'A'nın zirvesi gelir. 27. ölçüde duymaya başladığımız üçlemeler 31. ölçüde çoğalarak Sol majörü vurgularlar ve böylece 'A' biter. 'B' bölümü 32. ölçünün son vuruşunda 'A'nın sonoritesinin tam aksine bir karakterde, *p* dinamiği ile başlar. Staccato üçlemeler bu bölmenin ritmik yapısını oluşturur. Bu bölmenin karakteri hayvanın avcıdan kaçışını yansıtır.

Şekil 9.2. 'B' bölümünün teması: 32. - 36. ölçüler

The musical score for the 'B' section (measures 32-36) is presented in two systems. The first system shows measures 32-34, and the second system shows measures 35-36. The tempo is 'Allegro non troppo'. The dynamic is 'p' (piano). The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

2 ölçülük melodi armonik varyasyonlarla soprano ve tenor partisinde tekrar tekrar duyulur. 41. ölçüde artış sağ ve sol el arasındaki soru-cevaplar ile başlar.

46. ölçüde sol eldeki üçleme ile giren motif, 'A'daki bakır enstrüman efektini hatırlatır. Bu malzeme 52. ölçüde gelişmeye başlayarak büyük bir artışla 57. ölçüye varır. Burası bölümün en yüksek noktasıdır ve 'A'ya dönüş köprüsüdür. İki ölçü süren *ff* Si majör akorları 59. ölçüde ana tona döner ve 61.de ikinci 'A' bölmesi tekrar başlar. Hiçbir değişikliğe uğramayan 'A', güçlü Sol majör akorları ile biter.

4.10. EKİM: SONBAHAR ŞARKISI

Sonbahar, zavallı bahçemiz dökülüp gidiyor

Sararmış yapraklar rüzgarda uçuşuyor

Aleksey Nikolayeviç Tolstoy

Ekim Rusya'da soğğun kendini hissettirdiği ilk aydır. Rusya'nın sonbaharını birçok yazar, şair, ressam ve müzisyen canlandırmıştır. Rus sonbaharı sanatçılar için aynı zamanda değişik renklerle parlayan altın elbiseleri giymiş unutulmaz bir güzelliğin simgesidir. Ancak sonbahar neşeli değildir, doğanın sonbaharda ölümünden ve hayatın simgesi olan yazın uçup geçtiğinden kaynaklı bir üzüntü vardır. Kara kışın öncesindeki doğanın ölümü sonbaharı çok dramatik ve melankolik kılar.

Yılın her mevsiminde doğaya ayrı bir hayranlık duyan besteci şöyle yazmıştır:

"Her gün uzun bir gezintiye hazırlandığımda, ormanda rahat bir köşe buluyorum ve düşmüş yaprakların kokusu, sessizliği ve renk özellikli sonbaharın peyzajı ile dolu süresiz sonbahar havasının keyfini çıkarmanın tadına varıyorum." (Vajdman)

Bölüm başlığı: 'Andante doloroso e molto cantabile' (Yürüme temposunda, acıklı ve şarkı söyler gibi)

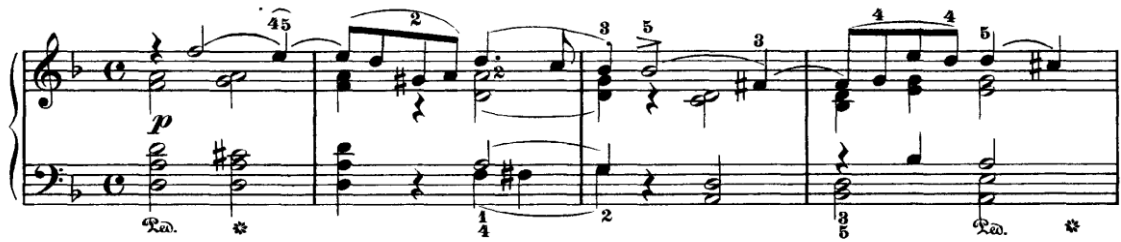
Bütün bölüm, başlığına çok uygun bir ifadede yazılmıştır. Adeta doğanın ölümünü anlatır. Dizinin en popüler bölümleri arasındadır ve en lirik, duygusal

ve melankolik olanıdır. Çaykovski'nin usta melodizasyonunun tipik bir örneğidir. Kendinden önceki bölüm olan Eylül'ün canlı, enerjik yapısından sonra gelmesi, 'Ekim'i daha da çarpıcı kılar. Bölüm gelişmiş üç bölmeli lied formundadır. Bölümün form şeması şöyledir:

A B A + Coda

'A' bölümü kendi içinde sade iki bölmeli lied formundadır. 'a+b', 'a1+b1' olmak üzere iki periyoddan oluşur. Açılış cümlesi olan 4 ölçümlük 'a', Re minörde *p* dinamiği ile başlar. Eşlik akorunun belirmesi ile sağ el, şiirsel müzik şarkısını söylemeye başlar. 2. ölçüde duyulan Sol minör 4. ölçüde cümlenin bitmesi ile Re minöre geri döner.

Şekil 10.1. 'A' bölümünün 'a' teması: 1. 4. ölçüler

5. ölçüde başlayan 'b' cümlesi; bas çizgisi, tenordaki eşlik ve sopranodaki melodi olmak üzere 3 partiden oluşur. Melodi iki ölçümlük Re minör gam ile yükseldikten sonra üçlemeler ile tekrar aşağı iner. Bu sırada zayıf zamanda gelen aksanlar, yakaran bir ifade oluşturur.

Şekil 10.2. 'A' bölümünün 'b' teması: 5. - 8. ölçüler

9. ölçüde 'a' cümlesi bu sefer tenor partisinden gelerek 'a1'i başlatır. Besteci bu temanın üzerine 'marcato' (belli ederek) ibaresini yerleştirmiştir. Sol el hem eşliği hem de melodi çaldığı için partilerin birbirlerine karışma olasılığı vardır. Dolayısı ile yorumcunun burada melodi çizgisini ortaya çıkarmaya dikkat etmesi gerekir. Sağ elin de ikincil bir melodi çalması sonucunda polifonik bir yapı oluşur. 13. ölçüde gelen 4 ölçümlük 'b1' temasından sonra 'B' epizodu başlar. 'A'nın hüznüne karşın daha umutlu ve coşkulu bir karakterdedir. Fa majör tonunda başlayan 'B' epizodunda yeni materyal kullanılmamış, 'A'nın materyalleri geliştirilmiştir. 17. ölçüde sopranonun çalmaya başladığı melodiye 18. ölçüde altodan cevap gelir. Bu iki parti diyalog halinde yükselişe geçerler. 20. ölçüde poco crescendo başlar ve 21. ölçünün sonunda kırık Re minör dominant 9'lu akoru ile cümle zirveye ulaşır. Akorun üzerindeki durak, müzikte bir nefes unsurudur.

Şekil 10.3. 'B' bölmesinin açılış cümlesi: 17. - 21. ölçüler

22. ölçüde başlayan tema, 18. ölçüde, alto partisindeki ikinci temadan türemiştir ve ısrarcı bir karakterdedir. 4 ölçü sürdükten sonra tekrarı gelir. 20. ölçüde başlayan ve 4 ölçü süren uzatma ritardando ile 34. ölçüde tekrar 'A'ya gelir. 'A' olduğu gibi tekrarlandıktan sonra 50. ölçüde coda başlar. *pp* başlayan coda, 'morendo'(yok olarak) ibaresi ile 7. ölçüsünde *pppp* nüansına ulaşır. Bu, bütün eserdeki en düşük dinamiktir.

4.11. KASIM: ATLI ARABA

Aynı yol, özlemle bakma

Acele etme troykaya yetişmek için

Bastır ilkinde ve sonsuza kadar

Yüreğindeki hasretin korkusunu

Nikolay Nekrasov

Bölümün orijinal adı 'Troyka'dır. Troyka, Rusya'da birlikte bağlanmış 3 attan oluşan arabanın ismidir. Genellikle atlara, hızlı gittiklerinde yüksek desibelde ses çıkaran çanlar asılır. Troykaya binmek, Rusya'da sevilen aktivitelerden biridir. Bunun hakkında da yazılmış pek çok halk şarkısı vardır. Kasım ayı sonbahar mevsimine ait bir ay olmasına rağmen, Rusya'da kış tam anlamıyla yaşanmaktadır. Rusya'daki geniş şeritli yolları kaplayan karın üzerinde çıkan at arabalarının izleri, hayatın devam ettiğinin işaretidir. Kasım ayında yazdığı bir mektupta besteci şu cümleleri kullanır:

"Don var, ama güneş hala biraz sıcaklık veriyor. Ağaçlar beyaz bir peçe ile kaplı ve bu kış manzarası öyle güzel ki, bunu kelimelerle ifade etmek çok zor" (Vajdman)

Haziran ve ekim ile beraber en çok çalınan bölümler arasındadır. Bislerinde çalan piyanistler arasında S. Rahmaninov da vardır.

Bölümün başlığı: Allegro moderato (Orta tempoda, canlı)

Gelişmiş üç bölmeli formda yazılmıştır. Bölümün form şeması şöyledir:

A B A + Coda

'A' bölümü, 'a+a1', 'b+b1', 'a2+a3' olarak üç periyoddan oluşan sade üç bölmeli formdadır. 4 ölçümlük 'a' teması Mi majör tonunda iki elin çaldığı oktav ile başlar. 'a' teması Rus halk şarkılarını anımsatır, at arabası sürücüsünün söylediği şarkıyı simgeler. Bu cümledeki bağlar ve staccatolar, bölümün karakteristik yapısını oluşturur. 4 ölçümlük 'a' cümlesinden sonra, 4 ölçümlük 'a1', Sol# minör tonunda biter.

Şekil 11.1 'A' bölümünün 'a' teması: 1.- 4. ölçüler

9. ölçüde başlayan 'b' teması *espressivo*(ifadeli) ibaresi ile yazılmıştır. Sağ eldeki melodiye karşı sol el, arpejler ile eşlik eder. 12. ölçüde zayıf zamanda gelen akorlar ile senkop kullanılmıştır. 4 ölçümlük 'b'den sonra gelen 'b1' bu kez 5 ölçümlüktür.

Şekil 11.2. 'A' bölümünün 'b' teması: 9. 12. ölçüler

18. ölçüde başlayan 'a2', temanın sağ elde çaldığı dolgun akorlarla ve sol elin eşlik ettiği kırık arpejlerle geliştirilmiştir. 2 ölçümlük bir uzatma ile 'a3', bölümün trio formunda olan 'B' bölmesine geçer. Karakter değişimi besteci tarafından *grazioso*(zarif) ibaresi ile belirtilmiştir. 'B' bölümünün 'a' teması, kırık La minör akoru ile *mf* dinamiği ile başlar ve 2 ölçümlük *crescendo* ile yükselir. 29. ölçünün son vuruşunda gelen *sf* ile at arabası karakteri ortaya çıkmaya başlar. Bu karakterin tam anlamıyla betimlendiği motif ilk kez 30. ölçüde gelir. *Sf* ile zıtlık yaratan *p* nüansında tekrar eden *staccato* sekizliklere eklenen çarpmalar, betimleyici öğeleri oluşturur. Kullanılan öğeler, biraz da gergin bir atmosfer yaratır. Çarpmalar atların boyunlarına asılan zilleri taklit etmektedir. Besteci sürekli artıp, azalan gürlük işaretleri ile troykanın yaklaşıp, uzaklaşmasını anlatır.

Şekil 11.3. 'B' bölümünün 'a' cümlesi: 28. - 31. ölçüler

4 ölçümlük 'a'nın cevap cümlesi 6 ölçümlük 'a1'dir. 38. ölçüde gelen 4 ölçümlük 'a2' ve 42. ölçüde gelen 'a3' bir periyod oluşturur. 3 ölçümlük dönüş köprüsünde sağ eldeki *staccato* onaltılıklar ikinci 'A' bölümünün malzemesini duyurur. 51. ölçüde başlayan ikinci 'A' bölümü, varyasyonlu bir şekilde gelir. Tema sol eldedir, sağ el onaltılık *staccato*lar ile eşlik eder. Burada '*poco marcato la mano sinistra*' (sol eli biraz belli ederek) ibaresi yer almaktadır.

Şekil 11.4. İkinci 'A' bölümünün 'a' teması: 51. - 54. ölçüler

'a' ve 'b' temalarından sonra 68. ölçüde başlayan 2 ölçülük bir dönüş köprüsü ile 'a2' ve 'a3' cümleleri gelir. 78. ölçüde 6 ölçülük bir coda yer alır. İki el de gittikçe kalınlaşarak azalır ve böylece bölüm biter. Troyka gözden kaybolmuştur.

4.12. ARALIK: NOEL

Bir zamanlar bir Noel gecesinde

Kızlar fal bakıyorlardı

Terliklerini ayaklarından çıkarıp

Kapının dışına doğru fırlatıyorlardı

Vasily Jukovski

Bölümün Rusça adı 'Svyatki'dir. Aslında, Hristiyanların İsa'nın doğumu(Noel) ve vaftizi arasında geçen sürede kutladıkları bayramın adıdır (7-18 Ocak). Ortodoks Noel'i, Katolik Noeli gibi aralıkta değil, Ocağın 6'sında kutlanır. Çaykovski dizinin son bölümünü yaklaşan Noel bayramına ayırır. Noel, Hristiyanların, İsa'nın doğumunu kutladıkları en önemli bayramlarıdır. Bu bayramda evlerde, dışarıda kutlamalar yapılır. Noel'de maskeli gençler evden eve gezinirler, kızlar gelecekteki kaderleri hakkında fal baktırırlar. Maskeli gençler her evden eve gezinip Noel şarkıları söyleyerek dans ederler. Evdekiler ise onları içeri davet ederek hediyelerini verirler. Evlerde ise aileler, Noel ağacının çevresindeki hediyeleri açarak, büyük bir akşam yemeği yiyerek,

danslar ederek, şenlikler yaparak eğlenirler. Noel, ailenin birlik ve beraberliği açısından önemli bir gündür.

Dizisinin final bölümü olan 'Noel', bestecinin el yazmasında 'Vals' alt başlığı içermektedir. Vals o zamanlarda çok popüler bir danstır, aile bayramlarının sembolüdür. Aynı 'Nisan'da olduğu gibi dans müziği stilinde yazması, bestecinin bale müziğine olan yakınlığının etkisi olarak da düşünülebilir.

Final bölümü olan 'Noel' sade bir üslupta yazılmıştır. Müziği, Noel ağacının üzerindeki süslemeler kadar alımlı, zarif, saf ve samimi bir karakterdedir. Besteci bu bölümde uzun ölçekli cümleler ve form kullanmıştır. Uzun cümleleri kolaylaştırmak için, 2 ölçü, 1 ölçü gibi düşünülebilir.

Bölümün başlığı 'Tempo di Valse' (Vals Temposunda)

Vals ritmi, 3/4'lük ölçü birimi ile sağlanmıştır, bölümün sonuna kadar güçlü biçimde hakimdir.

Bölüm gelişmiş üç bölmeli lied formundadır. Bölümün form şeması şöyledir:

A B A + Coda

'A' bölmesi kendi içerisinde 'a+a1+uzatma', 'b+b1', 'a2+a3' olarak 3 periyoddan oluşan sade 3 bölmeli lied formundadır. 'a' cümlesi Lab majör tonunda *p* dinamiği ile başlar ve 16 ölçü sürer. Melodi ölçünün zayıf zamanı olan 2. vuruşta başlar. 3. ve 4. ölçüler, 1. ve 2. ölçülerin cevabıdır, aynı motif ters kullanılmıştır. 5. ölçüde başlayan crescendo 7. ölçüde daha da yükselen kırık akorlar ile yukarı çıkarak cümlenin zirvesini oluşturur. Bu kırık akorlar Noel'de şarkılara eşlik eden telli enstrümanı çağırıştırır. Yükselen akorlar, bestecinin yerleştirdiği molto ritardando (çok geciktirerek) ibaresi ile daha efektif bir hal alır. Ancak bu yavaşlama sadece 1 ölçü sürer, 8. ölçüde hemen ilk tempoya dönmelidir. 9. ölçüde 'a'nın ikinci karakteri başlar. Bu bölümde sağ eldeki melodi çizgisini ve eşlik akorlarını iyi ayırt etmek gerekir. 17. ölçüde başlayan 'a1' bu kez 19 ölçü uzunluğundadır .

Şekil 12.1 'A' bölümünün 'a' cümlesi: 1. - 16. ölçüler

Tempo di Valse

p *poco cresc.* *rit. simile*

molto rit. *a tempo*

36. ölçüdeki 4 ölçülük varış köprüsü ile 'b' teması başlar. 'b' teması daha heyecanlı, ısrarcı bir karakterdedir. Sakin başlayarak coşkuyla devam eder.

Şekil 12.2 'A' bölümünün 'b' teması: 40. - 47. ölçüler

p *mf*

8 ölçü süren 'b'den sonra yine 8 ölçü süren 'b1' gelir. Tekrar başlayan 'a2'yi 'a3' izler, böylelikle 'a' teması ilk bölme olan 'A'da karşımıza 4 kez çıkmış olur.

88. ölçüde 'Trio' olan 'B' bölmesi başlar. Besteci eserde ilk defa orta bölmeye isim vermiştir. Trio 'a+a1', 'b+b1', 'a2+a3' olmak üzere 3 periyoddan oluşan sade üç bölmeli formdadır. Tenor partisinde Si majör başlayan 'a' cümlesinin ritmik yapısı, 'A'nın son üç ölçüsündeki sopranounki ile aynıdır. Bu cümle, Noel'de evlerdeki sıcak atmosferi betimler.

Şekil 12.3. 'B' bölmesinin 'a' teması:

8 ölçümlük 'a'nın ardından 8 ölçümlük 'a1' gelir ve Sol# minör tonunda biter. 104'te başlayan 'a'nın aksine *f* başlayan 'b' cümlesi sağ ve sol elin armonik hareketleri ve diyaloglarından oluşur.

Şekil 12.4 'B' bölmesinin 'b' teması:

'b1', 'b'nin son ölçüsü hariç aynıdır. Son ölçüde 'a'nın tonu olan Si majör'e geçilir. 8'er ölçümlük 'a2' ve 'a3'ten sonra 136. ölçüde başlayan uzatma gelişme karakterlidir ve 145. ölçüdeki dönüş köprüsüne kadar büyür. 4 ölçümlük bir dönüş köprüsünden sonra 'A' tekrar olduğu gibi gelir. Sonuna eklenen 28 ölçümlük bir coda vardır. Eserin birçok bölümünde var olan coda, sadece 'Aralık'ta besteci tarafından 'Coda' adı altında eklenmiştir. Coda, 7. ölçünün malzemesinden geliştirilmiştir. Sağ ve sol el diyalogları ile gittikçe yükselen bir yapıdadır. Noel coşkusu, 252. ölçüde zirveye ulaşır ve müzik dereceli biçimde azalmaya başlar. Buradan itibaren inici ve çıkıcı Lab majör arpejler hakimdir. Eser, p içindeki

staccato Lab majör akorlar ile gayet sakin ve gösterişsiz biçimde biter. Bitişteki doğallığı bozmamak açısından çok yavaşlamamak gerekir.

Şekil 12.5. Coda:

The musical score for the Coda section is presented in five systems of piano notation. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and the time signature is 4/4. The piece begins with a piano (*p*) dynamic and a *poco a poco cresc.* marking. The first system shows a series of chords in the right hand and a bass line in the left hand. The second system continues with similar chordal textures. The third system features a more active right hand with eighth notes and a bass line with quarter notes. The fourth system shows a melodic line in the right hand with fingerings (1, 2, 4, 1, 3) and a bass line with chords. The fifth system concludes with a final chord in the right hand and a bass line with a fermata over the final note.

SONUÇ

Rus müziğinin temel müzik taşlarından biri olan P. İ. Çaykovski çağdaşları arasında batıya daha yakın olanı olarak görülür. Ancak hem operalarının konusu hem eserlerinde kullandığı temalar onun Rus öğelere ne kadar önem verdiğinin kanıtıdır.

Bir program müziği örneği olan Op.37bis 'Mevsimler' eserinde de besteci Rus yaşamı ve kültürünü sonuna kadar yansıtmıştır. Çalışmanın sonucunda bu eserin karakteristik özelliklerini ve formunu incelemekle kalmayıp, aynı zamanda 19.yüzyılda Rusya'da yaşamış en büyük evrensel başarıyı kazanmış bestecinin müzikal stiline daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır.

Eserler ile ilgili ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- Op.37bis 'Mevsimler' eserinin 11 bölümü lied, 1 bölümü rondo formunda yazılmıştır.
- Eserin her bölümünde Rus kültürünün farklı öğeleri yansıtılmıştır.
- Eser program müziğine önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Bu çalışmanın, çağdaşları olan diğer piyano eserlerinin gölgesinde kalmış olan Op. 37bis 'Mevsimler'in daha çok çalınmasını teşvik etmesi ve çalışmak isteyen yorumcu ve öğrenciler için bir başvuru kaynağı olması düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

- Blom, E. *Grove's Dictionary of Music and Musicians*. New York: St. Martin's Press Inc, 1955.
- Bluçevski, Y ve Fomin, V. *Müzik Sözlüğü*, Leningrad: Muzika Yayınları, 1950.
- Dossin, Alexandre. *Tchaikovsky The Seasons Op.37bis*. New York: G. Schirmer, Inc, 2009.
- Korabelnikova, Ludmila ve Vajdman, Polina. *Tschaikowsky Die Jahreszeiten Opus 37bis*, Moskova: G. Henle Verlag,1998.
- Koray, Fuad. *Müzik Formları*. İstanbul: Maarif Basımevi, 1957.
- Landrum, Micheal. *Tchaikovsky's The Seasons: Analytical and Pegagogical Perspectives*. Temple University/Philadelphia: UMI,1998.
- Müzik Ansiklopedik Sözlüğü*, Moskova: Soyvetskaya Ensklopedia yayınları,1990
- Schoenberg, Harold. *The Lives of the Great Composers*,New York: W.W. Norton & Company, 1997.
- Sposobin, İvan Vladimiroviç. *Müzik Formu*, Moskova: Muzika Yayınları,1980.
- Troyat, Henri. *Madam von Meck ve Çaykovski*. (A. Öktem, Çev.) İstanbul: Pan Yayıncılık, 2008
- Tyulin,H. Y. *Müzik Formu*. Moskova: Muzika yayınları, 1974.
- Wiley,Roland John. *Tchaikovsky*. United States of America: Oxford University Press,2009.

Web: Vajdman, Polina. *Фортепианный цикл "времена года"*(*Mevsimler Piyano Dizisi*). <http://www.tchaikov.ru/vremena.html>.

Erişim: 15.07.2014

www.wikipedia.org Erişim: 01.08.2014

http://en.wikipedia.org/wiki/Program_music

www.britanica.com Erişim:01.08.2014

<http://global.britannica.com/EBchecked/topic/478267/program-music>

www.imslp.org Erişim: 08.08.2014

[http://imslp.org/wiki/The_Seasons,_Op.37a_\(Tchaikovsky,_Pyotr\)](http://imslp.org/wiki/The_Seasons,_Op.37a_(Tchaikovsky,_Pyotr))

www.britanica.com Erişim: 01.08.2014

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/478267/program-music>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Deniz Kün
Doğum Yeri ve Tarihi : Ankara, 03.06.1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet
Konservatuvarı

(Müzik Bölümü/Piyano Anasanat Dalı)

Yüksek Lisans Öğrenimi :Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar
Enstitüsü

(Müzik Bölümü/Piyano Anasanat Dalı)

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, İtalyanca

Bilimsel Faaliyetleri : -

İş Deneyimi

Stajlar : -

Projeler : -

Çalıştığı Kurumlar :Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet
Konservatuvarı

İletişim

E-Posta Adresi :denizkundeniz@hotmail.com

Tarih : 29/08/2014